

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

21. 10. 1982 — št. 5

NALOGE ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE V BOJU ZA NADALJNI DRUŽBENOEKONOMSKI RAZVOJ NA SOCIALISTIČNIH SAMOUPRAVNIH TEMELJIH

Zveza sindikatov Slovenije je med 9. in 10. kongresom kot množična razredna organizacija delavcev, samoupravno organiziranih v združenem delu, in kot del političnega sistema socialističnega samoupravljanja, utrjevala in poglobljala svojo družbenopolitično vlogo.

Podlaga njene aktivnosti za nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja je bilo uresničevanje ustave, zakona o združenem delu, idejnopolitičnih usmeritev zveze komunistov ter vsebinskih — programskih usmeritev, sprejetih na 8. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije, 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije in 3. kongresu samoupravljalcev Jugoslavije.

V boju za uresničitev zgodovinskih nalog in ciljev delavskega razreda in delovnih ljudi se delavci, organizirani v sindikat, opiramo na bogate izkušnje pri graditvi političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Trdno smo odločeni nadaljevati socialistično revolucijo po Titovi poti ter v duhu ustvarjalne dediščine Edvarda Kardelja.

Samo s takšno delovno usmerjenostjo lahko sindikat uživa zaupanje članstva in postaja odločujoč družbeni subjekt pri povezovanju in uresničevanju delavsko-razrednih interesov.

To svoje mesto in vlogo v družbi bo sindikat odločno uveljavljal v akciji za uresničevanje socialističnega samoupravljanja in demokratičnih družbenih odnosov kot temeljnih pridobitev naše revolucije. Pogoj temu je naša akcijska sposobnost in akcijska enotnost.

Zavedamo se, da smo dosegli stopnjo razvoja socialističnih samoupravnih odnosov, ko postaja vloga sindikata bolj izpostavljena, odgovornejša in širša. Težišče se prenaša s področja delitve na področje pridobivanja dohodka kot družbenoekonomske podlage samoupravljanja, iz tovarniških okvirov v krajevno skupnost in delegatski sistem.

Merilo uresničevanja te družbenoekonomske vloge je, koliko uspevamo povezovati boj za konkretne samoupravne interese z bojem za skupne in dolgoročne interese delavskega razreda in vseh delovnih ljudi; koliko prispevamo k reševanju protislovij in problemov, ki nastajajo med interesi posameznih delavcev in kolektivov ter skupnimi interesi delavskega razreda; koliko uspevamo osveščati delavca, da vidi celoto združenega dela in mu pomaga, da bo videl svojo perspektivo v tem, da bo spoznal soodvisnost pogojev življenja in dela. Zato mora sindikat s svojimi pogledi in stališči tvorno sodelovati že pri nastajanju samoupravnih in delegatskih odločitev.

Širši in celovitejši pomen dobiva tudi zaščitna funkcija sindikata. Kolikor bolj je samoupravljanje kot družbenoekonomski odnos povezano in odvisno od rezultatov dela in gospodarjenja, toliko bolj postaja vloga sindikata pogoj zaščite in varstva delavca pred vsemi obli-

kami kršenja ali ukinjanja pravic in interesov posameznika, skupine, kolektivov in delavskega razreda kot celote. Moč delavskega razreda je v njegovi organiziranosti. Delavec stopa v sindikat, da ne bi bil osamljen v svojih prizadevanjih ali v obrambi svojih pravic.

Sindikat mora, zlasti v sedanjih razmerah, varovati svojo samostojnost in negovati demokratično odgovornost delavcem, ki ga tvorijo in delavskemu razredu kot celoti. Ocenjevati mora, kdaj je treba rešitve, ki se ponujajo, kritizirati oziroma proti njihovem vsiljevanju mobilizirati ves kolektiv, kdaj pa jih je treba odločno — delavsko podpreti, ker so v skladu z interesi kolektiva, širše skupnosti in delavskega razreda kot celote.

V svojem delovanju moramo biti še bolj osredotočeni h konkretnim problemom. V organiziranosti pa moramo hitreje slediti zakonitosti integracijskih procesov ter dohodkovnega povezovanja, da bi združevanje dela in sredstev postalo prevladujoč družbenoekonomski odnos.

Mesto, vloga ter sedanja in prihodnja družbena aktivnost sindikata imajo temeljno podlago v ustvarjalni moči delavcev in delovnih ljudi, prežetih z njihovo zavestjo o nujnosti boja za nadaljnji razvoj in krepitev političnega sistema socialističnega samoupravljanja in razvoja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. Ta naš boj je tudi odločen spopad s tistimi težnjami in njihovimi nosilci, ki izkoriščajo naše sedanje gospodarske težave za napad na samoupravljanje.

Sindikat bo pri svojem delu izhajal iz temeljnih usmeritev in sklepov kongresov ter 1., 2. in 3. konference Zveze sindikatov Slovenije ter kongresov Zveze komunistov Slovenije in Zveze komunistov Jugoslavije. Zavzemal se bo za uresničitev vseh tistih pogojev dela ter samoupravnega odločanja delavcev v združenem delu, ki so se v našem razvoju potrdili kot odločilni za hitrejši družbeni razvoj in premostitev gospodarskih težav. Sindikat se bo kot nosilec demokratičnega dogovarjanja in sporazumevanja vključeval v skupna prizadevanja celotne družbe, organiziral in spodbujal bo aktivnosti za stabilizacijo gospodarstva. Kot najširša politična organizacija delavcev bomo mobilizirali vse sile in sredstva proti nesamoupravnemu ravnanju, odločanju v imenu delavca, v imenu delovnih ljudi in združenega dela ter se zavzemali za dosledno spoštovanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

Da bi presegli sedanje gospodarske težave, se bomo v sindikatih vsestransko angažirali za samoupravno povezovanje združenega dela in za združevanje dela in sredstev ne le v Sloveniji, temveč v vsej Jugoslaviji, ker je to ekonomski interes delavcev. Odločno zahtevamo bolj učinkovit samoupravni socialistični ekonomski sistem, sistem, ki bo

izhajal iz ustavno opredeljenega položaja delavca in združenega dela, ki bo popolneje odražal doseženo stopnjo razvoja.

Za delavce je sprejemljiv le takšen gospodarski sistem oziroma sistem pogojev gospodarjenja, ki krepí socialistično samoupravno pozicijo delavca in združenega dela, ki zagotavlja najoptimalnejše ekonomske učinke, ki ne daje potuhte podpovprečnim in nesposobnim za ustvarjanje nove vrednosti.

Za zvezo sindikatov je združevanje dela in sredstev ter proizvodno-poslovno povezovanje organizacij združenega dela objektivni interes delavca. Z njim dosegamo bolj smotrno in gospodarno delitev dela med subjekti združenega dela, boljše planiranje in bolj učinkovito družbeno organizacijo celotnega združenega dela. Združeni, dohodkovno povezani in bolje organizirani bomo uspešnejši pri izvozu, posebej na konvertibilno območje. Izvoz kot oblika vključevanja v mednarodno delitev dela pa je merilo učinkovitosti in uspešnosti združenega dela, njegovih strokovnih in drugih kadrov, gibal današnje in jutrišnje rasti ter produktivnosti dela.

Odločno se bomo spopadali z vsemi izvori gospodarskih težav in protisamoupravnih teženj, z žarišči nestabilnosti, s povečevanjem ekonomske odvisnosti od tujine in z drugimi slabostmi, kar vse lahko celo ogrozi naš notranji socialistični samoupravni razvoj in neuvrščeno politiko Jugoslavije v mednarodnih odnosih.

Z razvijanjem samoupravljanja si bomo odločno prizadevali preseči odnose, v katerih se v družbi in v njenem upravljanju še ohranja monopolna vloga države in drugih dejavnikov izven združenega dela pri upravljanju z družbeno lastnino in dohodkom ter pri odločanju o razporejanju dohodka. Odločno in organizirano si bomo prizadevali za hitrejši razvoj proizvodnih sil kot podlage za uspešno in učinkovito reševanje zapletenih gospodarskih, političnih, socialnih in drugih problemov. Pri tem se moramo opreti predvsem na lastne sile in sposobnosti ter bolje izkoristiti proizvodne in delovne zmogljivosti, rezerve, ki jih imamo v lastnem znanju in v naravnih bogastvih, upoštevajoč v največji možni meri zaščito okolja.

Za doseganje načrtovanih ciljev družbenega razvoja se bo sindikat v slehernem okolju bojeval za dosledno izvajanje dogovorjenega, za učinkovitost in doslednost pri uresničevanju ciljev gospodarske stabilizacije. Ker ne delujemo dovolj odločno in učinkovito za premostitev največkrat subjektivnih slabosti s samoupravnimi, političnimi in kadrovskimi ukrepi, še vedno ne dosegamo zastavljenih ciljev. To vnaša med delavce nezaupanje v našo sposobnost za korenito spopadanje s problemi, kar bistveno hromi uspešno družbenopolitično akcijo. Čeprav še skromni rezultati pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije pa jasno dokazujejo, da je pot iz gospodarskih težav, za katero se zavzemamo, pravilna in mogoča. Ob kar največji samoupravni družbeni zavzetosti ter odgovornosti vseh delavcev in vseh nosilcev samoupravnega odločanja v celotnem sistemu socialističnega samoupravljanja pa bomo te rezultate bistveno hitreje dosegali.

Zato bomo v zvezi sindikatov vztrajali, da bo odgovorno in učinkovito uresničevanje ciljev gospodarske stabilizacije glavna naloga sleherne sindikalne organizacije. Kongres podpira »Izhodišča dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije« in zahteva konkretizacijo in operacionalizacijo te vsebine pri sprejemanju in izvajanju planov samoupravnih organizacij in skupnosti in oblikovanju ekonomske politike.

Bratstvo, enotnost in enakopravnost naših narodov in narodnosti, trdno skano v revolucionarnih preizkušnjah našega razvoja, je trajna vrednota in vsebina družbenega delovanja sindikata. Svojo zgodovinsko vlogo je delavski razred Slovenije kot sestavni del delavskega razreda Jugoslavije prepričljivo potrdil v preteklosti, danes pa jo nenehno krepí z doseganjem novih delovnih uspehov na vseh področjih dela in življenja. Kot sestavni del Zveze sindikatov Jugoslavije bo Zveza sindikatov Slovenije tudi v prihodnje delovala tako, da bo kar največ prispevala k utrjevanju in h krepitvi socialistične samoupravne Jugoslavije kot samoupravne neuvrščene skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti in hkrati zagotavljala krepitev socialistične republike Slovenije kot socialistične samoupravne družbene skupnosti. Pot utrjevanja bratstva in enotnosti je pot svobodnega dohodkovnega povezovanja, je zagotavljanje njegovih ustavnih pravic slehernemu delavcu.

Zveza sindikatov Slovenije bo tudi v prihodnje ustvarjalno prispevala k enakopravnemu in učinkovitemu dogovarjanju o vseh vprašanjih, ki so povezana z življenjskimi interesi delavcev v Jugoslaviji, ki so skupna delavskemu razredu Jugoslavije in za reševanje problemov, ki zavirajo ta razvoj. Sindikat bo še posebej podpiral samoupravno povezovanje združenega dela, upoštevajoč ekonomske motive in in-

terese ter kriterije za hitrejši gospodarski in s tem splošni družbeni razvoj manj razvitih socialističnih republik in SAP Kosova.

Sindikat bo opravičil svojo družbeno vlogo in zaupanje delavcev, če bomo vztrajali v prizadevanjih, da bosta pri njegovemu organiziranju in delu vsebina problemov in dejanski interes delavcev prevladovala nad formalnimi oblikami dela in forumskim delovanjem ter da bo organiziranost, razvoj in kadrovska krepitev sindikata temeljila na stvarnih potrebah, interesih in zahtevah našega članstva.

Pomembna naloga je vsebinsko in organizacijsko vraščanje sindikata v vse mehanizme družbenega delovanja. Sindikat deluje kot odgovoren in ustvarjalen subjekt povezovanja delavskih interesov v delegatskem skupščinskem sistemu in znotraj fronte subjektivnih socialističnih sil v Socialistični zvezi, ki omogoča in zagotavlja neposredno povezovanje delavskega razreda z drugimi delovnimi ljudmi ter oblikovanje širših skupnih interesov.

V obdobju med kongresoma zveze sindikatov so slovenski delavci skupaj s sotovarši iz vrst drugih narodov in narodnosti socialistične Jugoslavije, organizirani v sindikat, dosegli pomembne uspehe v razvoju novih proizvodnih odnosov in pri graditvi socialističnega samoupravljanja.

Čeprav nam ni uspelo uresničiti vseh ciljev, ki smo si jih zadali, smo — ob upoštevanju objektivnih pogojev in dosežene ravni v materialnem in družbenem razvoju ustvarili pogoje za novo, zahtevnejše in hkrati obetavnejše obdobje na poti osvoboditve človeka in njegovega dela. Zavedamo se, da lahko živimo le od ustvarjenega dohodka. Imamo delavski razred, ki je pripravljen na napor, da prebrodimo težave in uresničimo samoupravljanje kot družbenoekonomski odnos. Vemo, v kakšnem položaju smo in kako se iz njega izkoplje. Imamo izhodišča za stabilizacijo na samoupravnih temeljih. K uresničevanju le-teh bodo usmerjena vsa naša prizadevanja do XI. kongresa.

SINDIKAT V BOJU ZA SOCIALISTIČNO SAMOUPRAVLJANJE IN URESNIČEVANJE CILJEV GOSPODARSKE STABILIZACIJE

Gospodarska stabilnost je temeljni interes delavcev

Stabilizacijski ukrepi in ravnanje morajo postati naš vsakdanji način dela in gospodarjenja pa tudi temeljna in trajna naloga družbenega razvoja, zgrajenega na političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Delovali bomo tako, da uresničevanje ciljev gospodarske stabilizacije ne bo zgolj urejanje vprašanj na področju gospodarstva in gospodarske politike. Zato bomo sodelovali pri soustvarjanju razmer, v katerih bo delavec vse bolj spoznaval, da sta od njegovih odločitev odvisna njegov položaj v družbi in bodočnost organizacije združenega dela. V organizaciji, kjer delavec združuje svoje delo in ustvarja dohodek, si skupaj z drugimi delavci zagotavlja večji osebni in družbeni standard in na tej podlagi materialno in socialno varnost.

Kongres nalaga organom in organizacijam Zveze sindikatov Slovenije, da pri uresničevanju gospodarske stabilizacije dajo poudarek posebej naslednjim nalogam:

- hitrejšemu, bolj kakovostnemu in učinkovitejšemu združevanju dela in sredstev, ki bodo v pretežni meri temeljili na dohodkovnih odnosih;

- utrjevanju delavčevega samoupravnega družbenoekonomskega položaja pri obvladovanju pogojev za pridobivanje dohodka in njegovo porabo;

- skrbi za gospodarno in izvozno usmerjeno proizvodnjo ter proizvodnjo, ki bo zagotavljala zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb, ki bo slonela na večji uporabi znanja in sodobne tehnologije, na dobrem izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, delovnega časa, ustrezni organizaciji dela ter smotrni porabi surovin in energije;

- zaposlenosti, ki bo temeljila na produktivnem zaposlovanju;
- realnemu in usklajenemu planiranju z opredeljenimi razvojnimi cilji, upoštevajoč dane materialne možnosti;

- vodenju take investicijske politike, ki bo zagotavljala potrebne strukturne spremembe v gospodarstvu;

- krepitvi odgovornosti za uresničevanje planskih ciljev in rezultate naložb;

- oblikovanju take porabe dohodka, ki bo zagotavljala uresničevanje družbenih usmeritev in na podlagi tega realen obseg skupne in splošne porabe;

- taki rasti osebnih dohodkov, ki ne bo odvisna le od nominalnega gibanja dohodka, temveč od vloženega dela delavcev pri gospodarjenju s sredstvi v procesu dela in od učinkovitosti naložb, to je, od realno ustvarjenega dohodka in dviganja produktivnosti dela.

Brez tvornega delovanja subjektivnih sil ni mogoče uresničiti ciljev gospodarske stabilizacije

Sindikat bo deloval tako, da bo uresničevanje politike gospodarske stabilizacije slonelo na temeljnih interesih delavcev kot nosilcev te politike. S svojimi pobudami in akcijami bomo krepili vlogo in odgovornost delavcev, da bodo v medsebojnih oblikah združevanja in povezovanja celovito odločali o gospodarskem in družbenem razvoju. Tako bomo tudi tvorno sodelovali pri oblikovanju rešitev v družbeno-političnih in drugih samoupravnih skupnostih ter njihovih izvršilnih organih, hkrati pa bomo zaostrovali odgovornost le-teh za dosledno in smotrno izvajanje opredeljene politike.

Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje pogoj za doslednejše uveljavljanje sistema družbenega planiranja

Pri doslednejšem uveljavljanju samoupravnega družbenega planiranja bomo delovali tako, da bodo v planih hkrati razdelani pogoji za pridobivanje dohodka in njegovo razporejanje za posamezne namene porabe. Samoupravno družbeno planiranje mora neposredno izražati odnose pri uveljavljanju in gospodarjenju s sredstvi družbene reprodukcije, v katerih je dohodek merilo za uspešnost dela in gospodarjenja ter hkrati ekonomski kriterij za ugotavljanje racionalnosti gospodarjenja. Da bo dohodek postal osnovna kategorija načrtovanja in ekonomskega ocenjevanja uresničevanja planov na vseh ravneh in v vseh okoljih, bomo vztrajali, da bodo plani vsebovali zelo konkretne naloge, ki jih morajo posamezni nosilci planiranja uresničevati v določenem obdobju.

Sindikat se bo zavzemal, da se bo samoupravno družbeno planiranje uveljavilo kot instrument združenega dela in subjektivnih sil, da bi s samoupravnim sporazumevanjem proizvodno, poslovno in interesno povezane in dohodkovno soodvisne temeljne organizacije združenega dela usklajevale svoje delovne in razvojne načrte in z družbenim dogovarjanjem usklajevale skupne interese in cilje gospodarskega in družbenega razvoja.

Vztrajali bomo, da bodo družbeni plani družbenopolitičnih skupnosti vsebovali vse tiste interese, ki jih je treba uresničiti, da bi organizacije združenega dela in skupnosti s samostojnim delovanjem prispevale k uresničevanju skupnih interesov. V samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju bomo terjali v planskih aktih takšne opredelitve, ki bodo izhajale iz realnih materialnih možnosti in upoštevale dejanske gospodarske in družbene razmere ter prispevale k doseganju temeljnih razvojnih ciljev. Z obvladovanjem vseh pogojev pridobivanja dohodka v dohodkovno in poslovno povezanih organizacijah združenega dela bodo delavci spodbujeni za združevanje dela in sredstev na podlagi skupaj ustvarjenega dohodka in prihodka, racionalnejšega vlaganja, za večje uveljavljanje lastnega znanja, boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet, doseganje boljše kvalitete dela ter smotrno organiziranje procesov gospodarjenja. Pri tem bomo vztrajali, da bodo odnosi poslovnega sodelovanja dosledneje izražali samoupravno socialistično moralo.

Vztrajali bomo, da bodo v procesih samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja pri uveljavljanju sistema družbenega planiranja bolj upoštevané ekonomske zakonitosti v pogojih socialistične blagovne proizvodnje. Odpravljali bomo ovire za svobodno gibanje in združevanje dela in sredstev, svobodno menjavo blaga in storitev in za delovanje drugih prvin enotnosti jugoslovanskega trga in s tem odpravljali umetne monopole ter zlorabe monopolnega položaja itd.

Za realne plane je potrebno zagotoviti neprekinjeno in sočasno planiranje

Da bodo plani bolj realni, bo sindikat deloval tako, da bo neprekinjeno in sočasno planiranje postalo stalna potreba dela delavcev, na podlagi katere bodo lahko svoje možnosti in sposobnosti za pridobivanje in razporejanje dohodka prilagajali nastalim gospodarskim in družbenim razmeram pri doseganju srednjeročnih in dolgoročnih ciljev. Zato je treba uveljaviti predvsem usklajevanje planov temeljnih organizacij združenega dela v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela in na ravni občine, republike in Jugoslavije. Odločno bomo nasprotovali vsem oblikam pritiskov in neformalnih vplivov ter vsiljevanj rešitev izvršilnih organov družbenopolitičnih skupnosti v samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju; še posebej tistim težnjam, katerih cilj je zapiranje v krajevne okvire in zamejanje dohodka mimo dogovorjene politike, ki onemogočajo razvoj

svobodnega združenega dela v celovit sistem odnosov na podlagi samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

Takšen pristop se mora uveljaviti tudi pri oblikovanju in sprejemanju planov v samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnostih. S svojo aktivnostjo moramo v organizacijah združenega dela in v teh skupnostih nenehno zagotavljati planiranje razvojnih ciljev na dejansko ustvarjenem dohodku. Pri tem pa upoštevati potrebe po nenehni krepitvi materialne podlage združenega dela kot temeljnega pogoja za doseganje prednostnih ciljev razvoja. To bo prispevalo k sprejemanju takšnih letnih planov, ki bodo izhajali iz poglobljene ocene razmer in kjer bo upoštevano načelo neprekinjenega planiranja ter zagotovljeno uresničevanje razvojnih ciljev in nalog, opredeljenih v srednjeročnih planih. Od predlagateljev ukrepov tekoče ekonomske politike bomo zahtevali, da bodo ukrepi znani pravočasno in da med letom ne bodo vplivali na spreminjanje pogojev za pridobivanje dohodka, in s tem na rušenje planskih izhodišč za določeno obdobje. Le na tak način bomo tudi krepili samoupravno družbeno planiranje.

Preprečevanje nastajanja presežkov samoupravnih interesnih skupnosti je potrebno doseči z učinkovitim mehanizmom planiranja

Zahtevali bomo učinkovit mehanizem, ki bo zagotavljal uresničevanje planov in dogovorov in preprečeval stalno nastajanje presežkov sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih, kar je vzrok za razprave o vračanju ali nevratanju oziroma usmerjanju teh sredstev v druge namene.

Zahtevali bomo, da bodo planski dokumenti in samoupravni sporazumi med uporabniki in izvajalci vsebovali vse elemente in mehanizme, na osnovi katerih se bodo med letom lahko skladno z načrtano politiko, uravnale pravice in obveznosti med uporabniki in izvajalci. Tudi na ta način bomo preprečili nastajanje presežkov sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih in ponovne odločitve o zadevah, ki morajo biti dogovorjene v planskih aktih. Spremljali bomo in preverjali uresničevanje sprejetih planskih aktov in od vseh nosilcev planiranja zahtevali, da bodo dosledno izvajali naloge, ki izhajajo iz sprejetih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

Aktivnost sindikata pri uveljavljanju samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja

Pri vključevanju v proces samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja bomo vztrajali pri enakopravnosti udeležencev. Nasprotovali bomo izsiljevanju in drugim poskusom enostranskega vsiljevanja rešitev in monopolnih teženj v samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih. Zahtevali bomo, da ekonomska politika spodbuja samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje in da sankcionira ter zaostri odnos do tistih, ki za to ne kažejo pripravljenosti ali do tistih, ki kršijo samoupravne sporazume in družbene dogovore. V ta namen bomo spodbujali in dajali podporo delu samoupravne delavske kontrole, delavskim svetom, družbenim pravobranilcem samoupravljanja in zborom združenega dela.

Da bi čimbolj dosledno uresničevali svojo vlogo pobudnika, udeleženca in podpisnika samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, bomo sindikati zahtevali učinkovitejšo sporazumevanje in natančno določanje obveznosti in odgovornosti za izvajanje sporazumov in dogovorov ter v nasprotnih primerih zavračali podpis takih aktov. Prav tako bomo stalno sodelovali pri nadzorovanju uresničevanja posameznih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

Kongres nalaga organizacijam in organom zveze sindikatov da zagotavljajo take razmere, v katerih se bodo delavci organizirano vključevali v posamezne faze samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja. Dolžnost organizacij zveze sindikatov pri tem bo zlasti zagotavljanje izvajanje demokratičnih postopkov pri sprejemanju samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter od pristojnih organov zahtevati, da bodo celovito in objektivno informirali delavce v vseh fazah sporazumevanja in dogovarjanja ter določali ustrezne roke za organiziranje razprav o osnutkih in predlogih samoupravnih sporazumov in dogovorov.

Sindikati bomo tvorno sodelovali pri organiziranju in pripravi predhodnih obravnav na zbora delavcev; pri tem bomo zagotavljali demokratično vzdušje pri njihovem delu, svobodno podajanje stališč in mnenj ter njihovo medsebojno demokratično usklajevanje. Osnovne organizacije sindikatov bodo skupaj s samoupravnimi organi opredeljevale smernice in stališča za usklajevanje predlogov rešitev v samoupravnih sporazumih in dogovorih. Zahtevati morajo tudi povratne informacije delavcev o usklajenih rešitvah. Tako se bomo zo-

perstavili nosilec nesamoupravnih teženj v procesih sporazumevanja in dogovarjanja.

Sindikat bo, upoštevaje delo in dobre izkušnje, pa tudi krepitev samoupravnega položaja delavcev, posebej zavzeto obravnaval tudi posamezne ukrepe ekonomske politike, s katerimi bi se bistveno spreminjali pogoji gospodarjenja, zaradi katerih bi postali vprašljivi odnosi, vzpostavljeni s samoupravnimi sporazumi med posameznimi gospodarskimi subjekti.

Ocenjevali bomo upravičenost uporabe izjemnih pooblastil družbenopolitičnih skupnosti, s katerimi bi se določale obveznosti združevanja dela in sredstev, sprejemale začasne odločitve o financiranju družbenih dejavnosti in podobno. Zahtevali bomo, da vsakdo v lastnem okolju stori vse potrebno, da bi se te obveznosti in ti odnosi urejali po poti samoupravnega sporazumevanja.

V pogojih družbene lastnine mora biti dohodek v rokah združenih delavcev

Sindikat bo deloval tako, da bo dosledneje uresničeno načelo: v pogojih družbene lastnine sredstev in socialističnega samoupravljanja je celoten proizvod in dohodek v rokah delavcev, ki ga ustvarjajo.

S tem bomo zagotavljali, da bodo delavci postali temeljni gospodarški in družbeni subjekti v združenem delu in družbi kot celoti. Tako bo zagotovljen njihov vpliv nad ustvarjanjem dohodka in njegovo porabo za posamezne namene v temeljni organizaciji in tudi zunaj nje. Le če bodo imeli odločilno vlogo pri ustvarjanju pogojev za pridobivanje in porabo dohodka, bodo delavci lahko prevzemali tudi posledice za svoje odločitve.

Odločanje delavcev o pogojih za pridobivanje in o vseh oblikah porabe dohodka hkrati in celovito bo vplivalo na spreminjanje odnosa do družbene lastnine, dela in gospodarjenja. Med delavce bosta pridrila spoznanje in zavest, da so odgovorni za poslovanje temeljnih organizacij združenega dela v svojem in skupnem družbenem interesu.

Le z odgovornim in gospodarnim odločanjem delavcev v organizacijah združenega dela bodo družbenopolitične in samoupravne skupnosti pri odločanju o dohodku v vlogi, da bo namen njihovih posegov in ravnanj nadzorovati in varovati delovanje samoupravnih subjektov v družbi. V sindikatu bomo delovali tako, da bomo odpravljali skupinsko-lastniško vedenje ter manipuliranje z odločanjem delavcev pod krinko samoupravnih odločitev.

Sindikat bo s svojim delovanjem pomagal ustvarjati razmere, v katerih se bodo delavci uveljavili kot proizvajalci, gospodarji in upravljalci ter odločali o urejanju tokov enostavne in razširjene reprodukcije. Pri tem moramo doseči, da bodo delavci za boljše izkoriščanje osnovnih sredstev, delovnega časa, obratnih sredstev, smotrno in produktivno zaposlovanje, zmanjševanje tehnološkega škarta, administracije, režijskega dela in drugo, materialno in moralno stimulirani. K temu mora prispevati tudi boljše izkoriščanje lastnih tehnoloških in organizacijskih spoznanj in tovrstnih dosežkov v družbi nasploh.

Samoupravno odločanje o cenah mora biti v rokah delavcev temeljnih organizacij v medsebojni dohodkovni povezavi

Pri uresničevanju politike cen bomo v sindikatu podpirali oblikovanje cen na samoupravno dogovorjenih osnovah, upoštevaje ekonomske zakonitosti plansko tržnega gospodarstva. Ob tem bomo posebej pozorni do oblikovanja cen tistih proizvodov, ki neposredno in v največji meri vplivajo na življenjski standard delavcev. S spodbujanjem samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o oblikovanju cen bomo prispevali k temu, da bodo cene oblikovane v medsebojni odvisnosti, povezanosti in odgovornosti, kar bo onemogočalo monopolno oblikovanje cen in prispevalo k odpravljanju neskladij na tem področju.

Pri urejanju teh vprašanj mora imeti odločilno vlogo združevanje dela in sredstev, pa naj gre za urejanje odnosov v procesih dela ali za uresničevanje razvojnih ciljev. Zato bomo vztrajali, da se bodo družbenoekonomski odnosi med temeljnimi organizacijami združenega dela urejali na podlagi udeležbe v skupnem prihodku in dohodku. Udeležba temeljnih organizacij združenega dela na skupnem prihodku in dohodku mora sloneti na normativih in standardih porabe živega in minulega dela, dogovorjenih znotraj organizacij združenega dela in preverjenih v sorodnih organizacijah združenega dela oziroma panogi. Zahtevali bomo, da se delavcem omogoči vpogled nad spoštovanjem in izvajanjem sprejetih obveznosti med temeljnimi organizacijami združenega dela. Hkrati bomo terjali odgovornost tistih, ki s pozicij monopola izsiljujejo ter na ta način rušijo ugled temeljne or-

ganizacije združenega dela in združenih delavcev v njej. Terjali bomo odgovornost tistih, ki zaradi podjetniške in druge lokalne zaprtosti širijo podjetniški egoizem, ki slabi materialni in socialni položaj delavcev in delovnih ljudi ter krni njihove samoupravne odgovornosti in pravice.

Uresničevanje sistema cen je hkrati pomemben element v procesu dograjevanja in zaokrožitve gospodarskega sistema v socialističnih samoupravnih odnosih. Vztrajali bomo, da bodo o cenah odločali delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, upoštevajoč delovanje tržnih zakonitosti ter kriterije za oblikovanje cen. Delovali bomo tako, da bo določanje cen znotraj delovnih in sestavljenih organizacij združenega dela, kakor v vseh oblikah proizvodnega in dohodkovnega povezovanja temeljilo na dogovorjenih kriterijih za oblikovanje cen. Kongres nalaga organizacijam sindikatov na ravni občin in republike, da tvorno sodelujejo pri uveljavljanju politike cen tako, da bodo dajale predloge in mnenja k oblikovanju in urejanju njihovih razmerij, skladno s svojimi pravicami in dolžnostmi pa se bodo njihovi delegati udeleževali družbenih dogovorov o cenah.

Vztrajali bomo na poslednejšem podružbljanju politike cen. Pri tem pa delovali tako, da bodo skupnosti za cene postale mesto usklajevanja politike cen in ne več mesto administrativnega določanja cen.

Gospodarjenje moramo spremljati in ocenjevati tudi s primerjanjem rezultatov gospodarjenja

Še naprej bomo sproti obravnavali rezultate gospodarjenja in še posebej zaključne račune. Kongres nalaga osnovnim organizacijam zveze sindikatov, zlasti pa republiškim odborom sindikatov dejavnosti, da sodelujejo pri ugotavljanju in primerjanju rezultatov uspešnosti gospodarjenja v delovni organizaciji ter med sorodnimi temeljnimi organizacijami združenega dela. To bo delavcem omogočalo bolj objektivno ocenjevanje rezultatov svojega dela in sprejemanje takšnih ukrepov, ki bodo psirpevali k sprotnemu odpravljanju njihovih slabosti v gospodarjenju.

Sindikat bo skupaj z drugimi družbenimi dejavniki in organizacijami vztrajal pri poenotenju in poenostavitvi sistema sporočanja podatkov o gospodarjenju, ki bo podlaga za boljše odločanje.

Zaostrili bomo tudi odgovornost vseh poslovodnih organov za pravočasno in razumljivo pripravo poročil, ki so podlaga za odločanje delavcev o gospodarjenju v temeljnih organizacijah združenega dela. Hkrati bomo uveljavljali tako vlogo in odgovornost osnovnih organizacij Zveze sindikatov Slovenije, da bodo odločneje zahtevale od poslovodnih organov razumljive in kratke, vendar dovolj celovite in pravočasne informacije, ki so ustrezna podlaga za odločanje delavcev.

Zaostriti odgovornost za naložbeno politiko in rezultate naložb

Delovali bomo tako, da se bo na podlagi učinkovitejšega gospodarjenja, produktivnega dela in smotrne porabe ustvarjenega dohodka krepila akumulativna in reproduktivna sposobnost gospodarstva kot osnova za investicijsko porabo. Na podlagi tega in z odločilnim vplivom delavcev nad uporabo sredstev za razširjeno reprodukcijo moramo zmanjševati obseg zadolženosti našega gospodarstva doma in v tujini in odpraviti posledice, ki iz tega izhajajo.

Vztrajali bomo, da bo celovitost odločanja o razširjeni reprodukciji spremljala tudi celovita odgovornost za rezultate. Uveljavitev sistemskih rešitev na področju razširjene reprodukcije bomo zahtevali tudi pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi v bankah. Cilj našega delovanja bo uveljaviti vpliv delavcev na uporabo sredstev, združenih v bankah in sredstev, ki se prelivajo prek emisije Narodne banke. Spodbujali bomo naložbe, ki bodo temeljile na združevanju dela in sredstev ter pridobivanju in delitvi skupnega dohodka vseh reprodukcijsko povezanih TOZD. Prav tako pa bomo vztrajali, da se bo tudi v kreditnih naložbah sporazumno uveljavilo načelo skupnega rizika za gospodarnost in učinkovitost naložb.

Sindikat bo preprečeval pojave, da bi na osnovi državnolastninskih ali skupinsko-lastninskih odnosov zapirali sredstva za razširjeno reprodukcijo v okviru temeljnih organizacij ali teritorialne okvire.

Zahtevali bomo, da bodo predlagatelji odgovorni za strokovne utemeljitve naložb. Delovali bomo tako, da o razširjeni reprodukciji ne bodo odločali zgolj v ozkih krogih poslovodnih organov, povezanih s predstavniki bank in s posamezniki v družbenopolitičnih skupnostih ter političnih organizacijah, ampak delavci v organizacijah združenega dela na podlagi strokovno utemeljenih predlogov za naložbe.

Vztrajali bomo pri stališču, da so za vse poslovne odločitve in vlaga-

nja v razširjeno reprodukcijo odgovorni in trpijo posledice tudi delavci in njihovi samoupravni organi.

Tako bo mogoče jasneje vzpostaviti odgovornost v organizacijah združenega dela in med njimi v primeru, ko nekdo posluje z izgubo ter preprečiti, da bi posledice teh izgub prelagali na širšo družbeno solidarnost. Sindikati pa bomo odločno zahtevali uveljavitev načela solidarnosti in vzajemnosti povsod tam, kjer bodo nastale težave v poslovanju in gospodarjenju zaradi objektivnih in nepredvidljivih razlogov.

Kot pogoj za uveljavitev ožje in širše družbene solidarnosti bomo zahtevali predložitev kakovostnih in realnih sanacijskih programov in ukrepov za odpravljanje motenj v gospodarjenju. Pri tem tudi ne bomo nasprotovali uvedbi stečajnih postopkov v tistih organizacijah združenega dela, katerih proizvodni programi nimajo bodočnosti. Ob tem pa bomo vztrajali, da bo že v stečajnih postopkih predvidena tudi ustrezna zaposlitev ter tako zagotovljena materialna in socialna varnost delavcev iz takih organizacij združenega dela.

Vključevanje v mednarodno delitev dela trajna potreba in interes delavcev

Vključevanje v mednarodno menjavo dela ni nujno le zaradi vzdrževanja likvidnosti v plačilih s tujino, ampak je to temeljni pogoj za uresničevanje ciljev gospodarske stabilizacije. V teh odnosih se združeno delo srečuje s konkurenco na zunanjem trgu, ki jo bo obvladovalo le z večjo družbeno produktivnostjo dela, z učinkovitejšo izrabo sredstev družbene reprodukcije. Sindikati bomo pobudniki za ugotavljanje vzrokov nizke družbene produktivnosti dela ter na tej osnovi terjali ukrepe za njeno povečevanje.

Že pri načrtovanju ekonomskih odnosov s tujino je treba v organizacijah združenega dela nameniti vso pozornost izvozu na konvertibilno območje. Pri usklajevanju in uresničevanju planov bomo zahtevali, da se povečuje delež proizvodnje usmerjene v izvoz. Vplivali bomo na takšno povezovanje izvozno usmerjenih organizacij združenega dela, ki bo zagotavljalo enotnejše nastopanje na zunanjem tržišču.

Kongres poudarja potrebo po hitrejšem in doslednejšem uveljavljanju takih odnosov pri pridobivanju dohodka iz skupnega deviznega prihodka, ki bodo preprečevali pojave medsebojnega plačevanja v devizah. Na ta način bomo tudi dosegli večje spoštovanje dinarja ter utrjevali njegovo stabilnost.

Kongres terja od sindikata na vseh ravneh organiziranosti, da čimveč prispeva k uveljavljanju samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino. Zato bodo zlasti osnovne organizacije zveze sindikatov in njihove konference v delovnih organizacijah zahtevale krepitev odgovornosti poslovnih organov in strokovnih služb za izdelavo takih planov ekonomskih odnosov s tujino, na podlagi katerih bodo lahko delegati v tej skupnosti usklajevali interese posameznih organizacij združenega dela.

Pri tem je posebej pomembno, da sproti spremljajo uresničevanje zadanih ciljev izvoza in uvoza ter da pravočasno ukrepajo v vseh tistih primerih in pri tistih organizacijah združenega dela, kjer teh ciljev ne uresničujejo. Le tako bo namreč možno zagotoviti stabilnejše pogoje za gospodarjenje in preprečiti vse prepegostejše linearne ukrepe, ker izvozno-uvoznih predvidevanj ne uresničujemo.

Znanstveno-raziskovalno delo mora služiti uresničevanju dolgoročnih ciljev delavskega razreda

Sindikat mora s svojim delovanjem prispevati h krepitvi zavesti v družbi, da so izsledki raziskovalne dejavnosti pomembni za dvig posameznikov in družbene produktivnosti dela ter nepogrešljivi za razvoj. Odločilno mora prispevati k izboljšanju tehnološke podlage produkcijskih sredstev ter bistveno krepiti sposobnost delavcev za obvladovanje zahtevnih procesov dela, delovnih razmer in gospodarjenja s sredstvi.

Znanstveno-raziskovalna dejavnost se mora vključevati v reševanje tekočih in razvojnih nalog ter problemov združenega dela in celotne družbe. S svojimi raziskavami in ugotovitvami morajo delavci v znanstveno-raziskovalnih organizacijah odpirati in širiti poti za humanizacijo dela in življenja delavcev in delovnih ljudi.

Sindikat se bo zavzemal, da bodo organizacije združenega dela načrtovale raziskovalne potrebe in raziskovalno dejavnost kot podlago za neposredno dogovarjanje uporabnikov in izvajalcev ter za menjavo dela v raziskovalnih skupnostih. Pri tem bomo zahtevali, da bodo organizacije združenega dela raziskovalne potrebe med seboj usklajevale v okviru dejavnosti oziroma tehnoloških povezav. Na teh temeljih se mora razvijati tudi neposredna menjava dela.

Uveljaviti moramo programske in projektne svete kot obliko družbenega in strokovnega nadzora nad izvajanjem družbeno verificiranih programov raziskovanja. Zavzemali se bomo za podružbljanje raziskovalnih dosežkov in njihov hitrejši prenos v prakso. Pri tem bo sindikat deloval tako, da se bo okrepila vloga raziskovalnih enot v organizacijah združenega dela in pospeševalo njihovo ustanavljanje.

Sindikat bo ustvarjal družbene razmere, v katerih se bo lahko množično razvijala inventivna dejavnost. Vztrajal bo, da se bo uveljavilo ustrezno vrednotenje inovacijskih dosežkov skladno z načeli delitve po delu in rezultatih dela. Delavci morajo biti pri obravnavanju rezultatov gospodarjenja posebej seznanjeni z učinki inovacij. Tako bomo spodbujali delavce v organizacijah združenega dela, da bodo bolj kot doslej reševali tekoče in razvojne probleme z lastnim znanjem in lastnimi tehnološkimi rešitvami.

Podlaga za združevanje sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje so usklajeni plani

Uresničevanje razvojnih nalog na področju energetike, prometa, ekonomskih odnosov s tujino, gospodarske in komunalne infrastrukture in stanovanjske gradnje zahteva združevanje pomembnega dela sredstev, ustvarjenih za razširitev materialne podlage dela v organizacijah združenega dela. V sindikatu smo odgovorni, da bo to združevanje dosledno izpeljano na samoupravnih temeljih v ustreznih samoupravnih interesnih skupnostih. Osnova takega združevanja morajo biti jasno izdelani in usklajeni programi, ki morajo ustrezati potrebam združenega dela ter obsegu razpoložljivega dohodka, ki ga je združeno delo sposobno združiti za te namene.

Sindikati bomo v večji meri delovali tako, da se bodo samoupravni družbeno-ekonomski odnosi v samoupravnih interesnih skupnostih razvijali na temeljih enakopravnosti uporabnikov in izvajalcev; torej tako, da bodo delegati lahko ustvarjalno sprožali ustrezne pobude in akcije ter na tej osnovi demokratično prevzemali medsebojne obveznosti.

Zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb mora temeljiti na realno ustvarjenem dohodku

Ena naših temeljnih nalog je zagotavljanje neposrednega vpliva delavcev na odločanje o obsegu sredstev za skupno in splošno porabo, ki je pomembna sestavina njihovega odločanja o sredstvih enostavne in razširjene reprodukcije.

V ta namen bomo delovali tako, da bodo delavci imeli odločujoč vpliv na višino sredstev, namenjenih za splošno porabo, kakor tudi na trošenje teh sredstev. Zavzeli se bomo tudi za ustreznije obveščanje javnosti o proračunskih prihodkih družbenopolitičnih skupnosti, njihovih virih ter porabi.

Sindikat bo vztrajal, da bodo uporabniki in izvajalci usklajevali svoje potrebe in interese v samoupravnih interesnih skupnostih v ustreznih družbenopolitičnih skupnostih ter da bodo delavci planirali razvoj družbenih dejavnosti v okviru materialnih možnosti združenega dela v gospodarstvu. Našo dejavnost bomo usmerjali v odpravljanje proračunskih odnosov in vztrajali pri doslednem uveljavljanju odnosov svobodne menjave dela na podlagi ovrednotenih programov. Pri tem bomo vztrajali, da se bo načelo vzajemnosti in solidarnosti uveljavljalo le za dogovorjen obseg pravic.

Odločno bomo zahtevali, da organi samoupravnih interesnih skupnosti vsem delavcem, porabnikom in izvajalcem storitev v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih takrat, ko ti razpravljajo o gospodarjenju v lastni temeljni organizaciji združenega dela, poročajo, kako uresničujejo letni plan. Zahtevali bomo tudi, da delavcem v temeljni organizaciji enkrat letno v času, ko pripravljajo plane, predložijo celovite zasnove glede obsega sredstev, namenjenih združevanju za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb.

Delitev po delu in rezultatih dela — motiv za boljše gospodarjenje in upravljanje z družbenimi sredstvi

Sindikat se bo zavzemal, da bodo sredstva za osebne dohodke v okviru nominalne rasti dohodka, njihova rast pa odvisna od tega, koliko so delavci sami prispevali k večjemu dohodku z višjo produktivnostjo, z boljšo organizacijo dela, z zniževanjem stroškov in drugimi kvalitativnimi dejavniki gospodarjenja ter ustreznim urejanjem družbeno-ekonomskih odnosov med posameznimi temeljnimi organizacijami, ki bodo temeljili na pridobivanju dohodka na principu skupnega prihodka in svobodne menjave dela.

Hitrejšje uveljavljanje sistema delitve osebnih dohodkov na osnovi minulega dela je pogoj, da bo delavec kot upravljalec in gospodar nad družbenimi sredstvi ta sredstva čimbolj ekonomsko in racionalno združeval in vlagal.

V sindikatu sodimo, da je naš pomemben prispevek k uveljavljanju socialističnega samoupravljanja in doseganju ciljev ekonomske stabilizacije v doslednejšem uresničevanju načela delitve po delu in rezultatih dela. Temu smo že doslej namenjali vso pozornost, saj vemo, da je ustrezna spodbuda za doseganje boljših rezultatov pri gospodarjenju predvsem v praksi izpeljano načelo, da je osebni dohodek delavca odvisen od prispevka, ki ga daje z živim in minulim delom k dohodku temeljne organizacije združenega dela.

Pri uveljavljanju in dograjevanju sistema delitve po delu bomo odločno terjali odgovornost za izvrševanje nalog posameznih udeležencev družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Kljub sprejetju tega družbenega dogovora, letnemu dogovoru o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka in drugim družbenim usmeritvam, ki so celovita podlaga za aktivnost vseh družbenih subjektov na tem področju, še nismo uspeli ustvariti takšnega družbenega vzdušja, v katerem bi bilo možno odločneje in učinkoviteje izpeljati naloge na tem področju. Kongres ugotavlja, da bo ustvarjanje takega družbenega vzdušja temeljna naloga sindikata v prihodnje. Le tako bo možno v vsakem samoupravnem okolju zagotavljati, da bodo ta vprašanja reševali z vso strokovno in politično odgovornostjo ter da bodo delavci sodelovali tudi pri nastajanju in uveljavljanju sistema delitve osebnih dohodkov.

V okviru celovitega sistema uveljavljanja načela delitve po delu in rezultatih dela bomo povečali svojo učinkovitost za hitrejšje uveljavljanje zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu. Svoje delovanje bomo usmerjali v dograjevanje osnov in meril za ugotavljanje prispevka delavcev iz vloženega minulega dela pri upravljanju in gospodarjenju s sredstvi razširjene reprodukcije. Zahtevali bomo, da se te osnove in merila vgradijo v ustrezne družbene dogovore, samoupravne sporazume in samoupravne splošne akte organizacij združenega dela ter spremljali njihovo uresničevanje.

Dosledno uveljavljanje sistema delitve osebnih dohodkov — boj proti uravnilovskim težnjam

Uravnilovske težnje, ki se izrazite pojavljajo v sedanjih gospodarskih težavah, terjajo od vseh organov in organizacij Zveze sindikatov Slovenije odločnejšo akcijo za dograjevanje in dosledno uveljavljanje sistema delitve osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.

Pri uveljavljanju delitve osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela bomo zahtevali odpravo takšne uravnilovke, kjer delavci ob enaki usposobljenosti opravljajo enako zahtevna dela in naloge, pri tem pa dosegajo različno delovno uspešnost, a prejemajo enake osebne dohodke.

Zahtevali bomo, da se v sistem delitve osebnih dohodkov ne bodo več vgrajevala načela lažne solidarnosti, ki bi destimulirala boljše delo in povečevanje posameznikove in skupne produktivnosti dela.

Spreminjali bomo miselnost o delovnem mestu, ki z nazivom delavcu zagotavlja osebni dohodek ne glede na zahtevnost opravljanja del in nalog ter doseženi delovni prispevek in skupne rezultate dela.

Hkrati bomo tudi dosledneje ugotavljali zahtevnost del in nalog, ki se morajo potrjevati v doseženem delovnem prispevku. Pri ugotavljanju zahtevnosti del in nalog mora imeti večjo težo proizvodno delo, delo v težjih delovnih razmerah in vrednotenje rezultatov ustvarjalnega dela.

Samoupravni sporazumi dejavnosti o osnovah za razporejanje čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke kot primerjalne podlage

Sindikati bo prispeval k dograjevanju samoupravnih sporazumov dejavnosti ter samoupravnih splošnih aktov s področja razporejanja čistega dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke. Kongres nalaga republiškim odborom sindikatov dejavnosti, da bolj učinkovito vodijo aktivnosti in sodelujejo pri oblikovanju samoupravnih sporazumov dejavnosti, kot so opredeljeni v družbenem dogovoru o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. V njih morajo uveljaviti skupna izhodišča strokovnih podlag, da bi tako hitreje tudi v dejavnostih in med dejavnostmi, skratka v združenem delu kot celoti, uveljavili načelo: za približno enako delo in rezultate dela približno enak osebni dohodek.

V samoupravnih sporazumih dejavnosti opredeljeni kazalci uspeš-

nosti gospodarjenja bodo podlaga za primerjanje doseženih rezultatov dela med sorodnimi organizacijami združenega dela in podlaga za povečevanje rasti sredstev za osebne dohodke tam, kjer je bil ustvarjeni dohodek dosežen na podlagi uveljavljanja kvalitetnih dejavnikov gospodarjenja in učinkovitosti naložb.

Usposabljanje delavcev za dograjevanje in spremljanje uveljavljanja sistema delitve osebnih dohodkov

Udeleženci družbenega dogovora bodo strokovno okrepili center za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. Sindikat bo deloval tako, da se bodo z vprašanji sistema delitve osebnih dohodkov mnogo bolj kot doslej ukvarjali tudi drugi dejavniki, vključno strokovno-raziskovalne organizacije.

V sindikatu zahtevamo, da v ustreznih službah v okviru delovne ali sestavljene organizacije združenega dela usposobijo delavce, ki se bodo odgovorno in strokovno ukvarjali z delitvijo po delu in rezultatih dela. Kongres poudarja potrebo po ustrezni organiziranosti občinskih in medobčinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije ter republiških odborov sindikatov dejavnosti in drugih organov, da bi lahko učinkoviteje oblikovali, spremljali in uresničevali sistem delitve osebnih dohodkov.

Zmanjševanje vseh vrst stroškov na enoto proizvoda, boljša organizacija dela — naša nenehna naloga

Ob uveljavljanju sistema delitve po delu in rezultatih dela bo naša pozornost usmerjena k uveljavljanju tistih družbenih usmeritev, ki zahtevajo zmanjševanje stroškov pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi.

Pri zmanjševanju stroškov in uvajanju učinkovitejše organizacije dela ima izjemno pomembno vlogo doslednejše uveljavljanje delitve po delu in rezultatih dela ter s tem povezano spodbujanje racionalizatorstva in inovatorstva. Zagotoviti moramo, da bo to področje vsakdanja aktivnost sindikatov. Sodimo, da so na tem področju naše velike rezerve za povečevanje produktivnosti dela na podlagi zmanjševanja stroškov, smotrne izrabe delovnega časa, boljše organizacije dela, uporabe surovin in energije, nadomeščanja uvoženih surovin in tuje tehnologije z domačimi, boljše izrabe obstoječih proizvodnih zmogljivosti itd.

Boljše delo in rezultati dela — pogoj za večjo materialno in socialno varnost delavcev

Krepitev vloge in odgovornosti delavcev pri odločanju o pogojih in rezultatih dela je hkrati krepitev njihove materialne in socialne varnosti. Zato bomo v sindikatu delovali tako, da bo materialna in socialna varnost delavcev odvisna od njihovih odločitev pri upravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi ter od prispevka, ki so ga z boljšim delom, zniževanjem stroškov in smotrnejšo organizacijo dela dali k ustvarjanju dohodka.

Pri sprejemanju in izvajanju stabilizacijskih ukrepov bomo sindikati delovali tako, da bomo upoštevali njihov vpliv na materialno in socialno varnost delavca in njegove družine. Pri tem se bomo zavzemali za razvijanje učinkovitega sistema vzajemnosti in solidarnosti prek različnih oblik združevanja dela in sredstev, od tozda do interesnih in družbenopolitičnih skupnosti.

Pri zagotavljanju materialne in socialne varnosti delavca in njegove družine, zlasti delavcev z nizkimi osebnimi dohodki, bomo vztrajali, da se poleg sistema delitve osebnih dohodkov uveljavlja tudi solidarnost iz sredstev skupne porabe v temeljni, delovni in sestavljeni organizaciji združenega dela v okviru celovitega sistema socialne politike.

Ob takih usmeritvah moramo preprečevati nastajanje socialnih razlik, ki ne izvirajo iz dela oziroma delovnega prispevka. Tako bo mogoče preprečevati nastajanje socialnih konfliktov. To pa zahteva tudi premišljeno ukrepanje v socialni politiki, socialni varnosti in skrbstvu.

V sindikatu bomo ustvarjali pogoje, da bodo delegati v samoupravnih interesnih skupnostih, ki imajo pomembno vlogo pri ohranjanju življenjskega standarda delavcev, delovali tako, da bodo le-te postale bolj učinkovite pri smotrnem in pravočasnem ukrepanju na tem področju. Sindikati smo soodgovorni, da bodo te interesne skupnosti tudi usposobljene za takšno delovanje.

Samoupravna organiziranost združenega dela mora izražati dolgoročne interese in potrebe delavcev

Delovali bomo tako, da bo samoupravna organiziranost združenega dela temeljila na razvoju samoupravnih proizvodnih odnosov in se prilagajala potrebam družbeno opredeljenih razvojnih ciljev, spremenjšanju gospodarske strukture, delitvi dela, dohodkovni učinkovitosti ter združevanju dela in sredstev. Sindikat bo pri tem izhajal iz celovitosti interesov delavcev kot nosilcev teh procesov.

Temeljna organizacija združenega dela — kontrola delavcev nad sredstvi družbene reprodukcije

Zavzemali se bomo za takšno uveljavitev temeljne organizacije združenega dela, v kateri bo delavec kot posameznik in kot združeni delavec prevzel tako mesto v družbi, ki mu pripada po ustavi, da odloča o pogojih in rezultatih dela, o celovitem dohodku in vseh odnosih v družbeni reprodukciji in v družbi — da se bo na temelju tega razvijal kot svobodna ustvarjalna osebnost.

Delovna organizacija — pogoj za učinkovito gospodarjenje

Nasprotovali bomo, da bi si temeljne organizacije združenega dela prisvajale tiste pristojnosti, ki so v našem družbenoekonomskem sistemu opredeljene kot tipične naloge delovne organizacije. Tako se bo okrepila vloga delovne organizacije, v kateri delavci temeljnih organizacij združenega dela uresničujejo svoje naloge in cilje pri ustvarjanju in povečevanju dohodka ter odgovornost za izpolnjevanje dogovorjenih poslovnih in razvojnih nalog. Delovali bomo tako, da bodo ekonomski odnosi med temeljnimi organizacijami v delovni organizaciji izhajali iz skupnih razvojnih ciljev, ki zagotavljajo skupno gospodarjenje za povečevanje proizvodnje, racionalno gospodarjenje ter zmanjševanje administracije in birokratizacije ekonomskih odnosov, kar bo prispevalo k povečevanju dohodka ter večjemu zadovoljevanju individualnega in družbenega standarda. Ob tem se bomo postavili po robu vsem pojavom, ki bi v taki obliki združevanja omejevali neodtujljive pravice delavcev, da odločajo o celovitem dohodku in drugih pravicah, odgovornostih in obveznostih, o katerih delavci odločajo v temeljni organizaciji združenega dela. Preprečevali bomo tako delo poslovnih delavcev in drugih nosilcev upravljanja ter političnega delovanja v temeljnih organizacijah združenega dela, ki bi težilo le k zadovoljevanju tozgovskih interesov pod krinko samoupravnih odločitev delavcev, ne pa k uresničevanju skupnih razvojnih ciljev delovne organizacije.

Zahtevali bomo združevanje in povezovanje delovnih organizacij v take organizacijske oblike združenega dela, ki bodo zagotavljale povezovanje na podlagi skupnih razvojnih ciljev, delitev dela, boljše organizacijo dela in smotrnejše izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti, skupen in organiziran nastop na tujem in domačem trgu ter s tem učinkovitejšo gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Vztrajali bomo, da bodo ta medsebojna povezovanja temeljila na združevanju dela in sredstev, na vzajemni povezanosti, odgovornosti in solidarnosti med delavci.

Sestavljena organizacija združenega dela, povezovanje v širše oblike samoupravnega organiziranja — nuja za premagovanje gospodarskih težav

Na področju samoupravnega povezovanja organizacij združenega dela v širše organizacijske oblike bomo analizirali izkušnje pri vzpostavljanju dohodkovnih povezav ter pri uresničevanju družbenoekonomskih odnosov v organizacijah združenega dela. Sodelovali bomo pri oblikovanju in uveljavljanju družbenih usmeritev za oblikovanje sestavljenih organizacij združenega dela ter skupnosti za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje. Pri tem bomo analizirali obstoječe družbenoekonomske odnose, s čimer bomo poglobljali in pospeševali njihovo oblikovanje in doslednejše uresničevanje njihovih funkcij.

Podpirali bomo praktična in teoretična spoznanja, katerih namen je smotrnejše združevanje tistih poslovnih funkcij v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela, katerih bistvo bodo skupni nastopi in prodaji in projektiranju večjih tehnoloških sistemov na mednarodnem trgu in doma; hitrejši pretok finančnih sredstev prek internih bank; širše družbeno usklajevanje in verificiranje naložbene, razvojne in kadrovske politike; združevanje informacijskih dejavnosti in obdelave podatkov ter podpiranje povezovanja organizacij združenega dela v reprodukcijske verige.

Spremljali bomo samoupravno preobrazbo teh organizacij in skup-

nosti skladno z zakonom o združenem delu in pri tem opredeljevali njihovo pravo vsebino ter razlike med posameznimi oblikami poslovnega organiziranja in povezovanja.

Kongres nalaga republiškem svetu in njegovim organom, da se posebej zavzemajo za tesnejše sodelovanje s strokovnimi in znanstvenimi ustanovami pa tudi z drugimi ustvarjalnimi silami pri obravnavi in pripravi zasnove in uveljavljanju praktičnih rešitev posameznih oblik združevanja dela in sredstev v organizacijah združenega dela, skupnostih za medsebojno plansko sodelovanje in tudi v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje.

Naloge za organe in organizacije v zvezi sindikatov glede tega pa bomo opredelili v svojih delovnih programih. Pri tem bodo sindikati dejavnosti obravnavali in analizirali različne rešitve pri organiziranju temeljnih, delovnih, sestavljenih organizacij združenega dela in drugih asociacij združenega dela, uresničevanje njihovih funkcij v posameznih dejavnostih z vidika družbene učinkovitosti posameznih rešitev in njihovega družbenega vrednotenja pri doseganju poslovnih in upravljalških ciljev.

Republiški odbori sindikatov bodo skupaj z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije nosilci aktivnosti pri določanju in ugotavljanju potreb za sprejemanje družbenih dogovorov o podrobnejših merilih za organiziranje temeljnih in delovnih organizacij v posameznih dejavnostih, pri reševanju posameznih vprašanj v zvezi s sprejemanjem teh dogovorov in pobudnik za njihovo sklenitev.

V večjem obsegu bomo nadaljevali z analiziranjem stanja in dajanjem pobud za reševanje problematike samoupravnega organiziranja in uresničevanja samoupravnih pravic delavcev, ki delajo v dislociranih delovnih enotah organizacij združenega dela.

Smotrno organiziranje delovnih skupnosti skupnih služb in zmanjševanje družbene režije

Kongres poudarja odločno zahtevo sindikata, da je treba odpravljati nepotrebno administriranje in razraščanje birokratskega ravnanja, ki slabi socialistične samoupravne odnose in zaupanje delavcev v sistem.

Za učinkovito ekonomsko in samoupravno delovanje organiziranih subjektov združenega dela bomo sindikati spodbujali oblikovanje takih skupnih strokovnih služb v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela, ki bodo sposobne opravljati potrebna strokovna in administrativna dela, ki jih delavci v temeljni organizaciji združenega dela potrebujejo za uresničitev proizvodnih, poslovnih in upravljalških nalog.

Odločno bomo vztrajali, da delavci v delovnih skupnostih skupnih služb svoj materialni in socialni položaj urejajo na podlagi svobodne menjave dela in ga gradijo na prispevku njihovega dela k uresničevanju razvojnih ciljev temeljne organizacije združenega dela in prispevku njihovega dela k rasti njihovega dohodka. Odpraviti moramo pojave in težnje po zadrževanju privilegirane družbenoekonomskega položaja delavcev v delovnih skupnostih skupnih služb v odnosu do položaja delavcev v temeljnih organizacijah.

Spodbujali bomo delavce v temeljnih organizacijah združenega dela, da povsod, kjer ti odnosi niso ustrezno urejeni, zaostrijo odgovornost do svojih poslovnih organov in strokovnih služb, da te odnose v določenem času uredijo skladno z zakonom.

Pri tem se bomo postavili po robu ohranjanju in oblikovanju novih strokovnih in administrativnih služb v temeljnih organizacijah združenega dela. Prav tako bomo nasprotovali nesmotrnemu povečevanju tistih neproizvodnih služb in dejavnosti v okviru organizacij združenega dela, ki ne zagotavljajo ustvarjanja nove vrednosti in povečanja dohodka, temveč samo povečujejo obremenitev dohodka temeljnih organizacij.

Zavzemali se bomo za ustreznejšo organizacijo dela ter na tej podlagi za zmanjševanje družbene režije na vseh ravneh samoupravne in družbenopolitične organiziranosti. Podpirali bomo sprejemanje takšnih zakonov in predpisov, ki ne bodo zahtevali širjenja administrativnih opravil.

Naloge sindikata pri demokratičnem oblikovanju in sprejemanju samoupravnih odločitev

Cilj naših prizadevanj — uresničevanje samoupravnega odločanja delavcev o pogojih in rezultatih svojega dela, bomo sindikati zagotavljali s tako aktivnostjo, ki bo delavcem omogočila uveljavljanje njihovih predlogov in mišljenj pri vseh odločitvah in usklajevanju različnih interesov na demokratičnih osnovah od temeljne organizacije združenega dela do družbenopolitičnih skupnosti.

Pri tem bomo ustvarjali razmere, v katerih bodo delavci s svojimi odločitvami zagotavljali uresničevanje širših interesov delavskega razreda in družbe kot celote. Ob tem morajo predvsem osnovne organizacije zveze sindikatov samostojno in odgovorno opredeljevati svoja stališča do najpomembnejših vprašanj, o katerih odločajo delavski sveti in drugi samoupravni organi.

Razvijali bomo vlogo in položaj zbora delavcev kot oblike odločanja, predvsem pa demokratičnega usklajevanja različnih stališč in predlogov delavcev. Odločno bomo nasprotovali temu, da bi zbori delavcev odločali o zadevah, za katere so pristojni delavski sveti. Tako bomo krepili vlogo in odgovornost delavskih svetov. Uveljavljali bomo tako vsebino njihovega dela, kot jim jo daje zakon o združenem delu.

Uveljavili bomo samoupravne delovne skupine, ki so poleg baze, v kateri se oblikujejo smernice delegatom za odločanje, tudi osnova za demokratično razpravo med delavci. Spodbujali bomo njihovo oblikovanje v vseh temeljnih organizacijah združenega dela.

Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo zahtevati, da organi upravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih pravočasno organizirajo predhodne razprave o vseh vprašanjih, o katerih delavci odločajo z osebnim izjavljanjem, in da pri tem odgovorno obravnavajo vse zahteve in pobude delavcev. Pri tem morajo skrbeti za popolno, objektivno in pravočasno obveščanje in se zavzemati za dosledno uresničevanje tako sprejetih odločitev.

V sindikatu bomo dajali pobude za poenotenje stališč do oblikovanja in sprejemanja samoupravnih odločitev, da bi s tem preprečili naraščanje administrativnega dela, nepotrebnih izgub delovnega časa ter tako preprečevali sprejemanje odločitev po postopkih, ki pogosto jejo zgolj formalnopravni, ne pa vsebinsko odločanje.

Delegatski sistem — sredstvo in pot za samoupravljanje delavskega razreda

Sindikat bo spodbujal nadaljnji razvoj in krepitev delegatskega sistema in delegatskih odnosov tako, da bo ustvarjal ustrežnejše pogoje pri uresničevanju odločujočega položaja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v izvajanju oblasti in opravljanju družbenih zadev na temeljih socialističnega samoupravljanja. Pri tem se mora sindikat uveljaviti kot enakopraven in samostojen dejavnik političnega sistema socialističnega samoupravljanja. V sindikatu bomo namenili posebno skrb kadrovanju za delegacije v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti.

Svojo vlogo v delegatskem sistemu bomo uresničevali tako, da bomo dajali pobude in usmerjali aktivnosti delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in iz množice različnih samoupravnih interesov in številne problematike delavcev izločali tista vprašanja, ki so posebej pomembna za delavce.

Kongres zavezuje osnovne organizacije zveze sindikatov, da dosledno vztrajajo pri tem, da bodo imeli delavci za odločitve v delegacijah za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti smernice njihovih organov upravljanja in družbenopolitičnih organizacij ter strokovno pomoč služb in poslovnih organov pri sprejemanju odločitev. To je pogoj, da bodo odločitve in njihovo uresničevanje temelji na interesih delavcev v združenem delu.

Poživili bomo delo konferenc delegacij in razvijali nove oblike interesnega povezovanja delegacij tozdov in delovnih skupnosti s strokovnimi, znanstvenimi in drugimi dejavniki in silami socialistične družbene zavesti. To bo prispevalo k poglobljenemu proučevanju in učinkovitejšemu reševanju družbenih vprašanj, k večji demokratičnosti pri oblikovanju stališč delegacij, povezanih v konference delegacij.

Na teh temeljih si bomo prizadevali za zagotavljanje pogojev, v katerih bodo delavci lahko oblikovali stališča o vseh bistvenih vprašanjih, o katerih želijo razpravljati v delegatskih skupinah in so zanje aktualna. Ob tem bomo spodbujali tudi odgovornost delegatov in delegatskih skupščin za sprejemanje odločitev in za njihovo uresničevanje ter demokratični družbeni nadzor v skupščinah družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

Sindikati moramo doseči močnejšo uveljavitev koordinacijskih odborov sindikatov v krajevnih skupnostih oziroma vključevanje sindikata v njihove skupščine, da se bodo lahko krajeвне skupnosti hitreje in učinkoviteje uveljavile kot samoupravne skupnosti, v katerih bodo delavci in delovni ljudje skupno urejali vsa vprašanja, pomembna za življenje in delo občanov, tudi po delegatskih poteh v skupščinah.

V sindikatu si bomo prizadevali, da še naprej krepimo SZDL kot

frontno organizacijo, v kateri lahko soustvarjamo najuspešnejše načine vključevanja najširših množic delavcev in delovnih ljudi za uresničevanje stališč in usmeritev, zlasti tistih, ki so pomembna za vso družbo. Pri usklajevanju svoje aktivnosti z drugimi subjektivnimi dejavniki bomo sodelovali v okviru sekcij in drugih oblik delovanja v SZDL, predvsem v tistih vprašanjih, ki so bistvenega pomena za delo in življenje delavcev in delovnih ljudi. Svoje delovanje bomo v večji meri usmerili tudi v dogovarjanje in usklajevanje znotraj SZDL o vprašanjih, ki se obravnavajo v delegatskih skupščinah.

Uveljavljanje zbora združenega dela

Posebej si bomo prizadevali za okrepitev vloge zborov združenega dela. Pri tem pa bodo organizacije in organi zveze sindikatov kot aktivni udeleženci v delu temeljnih delegacij teh zborov pravočasno oblikovali svoja stališča o pomembnejših vprašanjih, o katerih delegati odločajo v zborih. Tako bomo sindikati tudi uspešno prenašali svoja stališča in smernice delegatom v zveznem zboru in delegaciji SR Slovenije v zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ in zagotavljali vpliv v sindikatih organiziranih delavcev tudi na odločanje v Skupščini SFRJ.

Pri uveljavljanju delegatskega sistema bomo prispevali k takšnemu delovanju zbora združenega dela, da se bodo ti zbori razvijali v pomemben dejavnik, v katerem se bodo v demokratični razpravi delegatov obravnavali in usklajevali interesi posameznih področij združenega dela. Tako bomo prispevali k reševanju aktualnih gospodarskih vprašanj posameznih organizacij združenega dela po samoupravni poti ter tudi uveljavljali načelo vzajemne družbene odgovornosti med posameznimi deli združenega dela v okviru družbenopolitične skupnosti.

Osebnna in kolektivna odgovornost

Naloga sindikatov bo odločneje zaostrovati osebno in kolektivno odgovornost, varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine s strani vseh, ki po svoji dolžnosti sodelujejo pri oblikovanju samoupravnih odločitev in njihovem uresničevanju.

V sindikatu bomo še naprej ugotavljali lastno odgovornost, kadar se stališča usmeritve ne bodo izvajala. Enako bomo zahtevali ugotavljanje odgovornosti za vse, ki kot predlagatelji strokovnih rešitev, političnih in upravnih odločitev, sodelujejo v procesih družbenega odločanja in dela.

Posebno odločno bomo nadaljevali z zahtevami po ugotavljanju odgovornosti za nedosledno uresničevanje zakonov, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov na vseh ravneh ter terjali opredeljevanje in izvajanje sankcij za kršitelje teh dokumentov.

Delavsko kontrolo uveljaviti kot nenehno samoupravno aktivnost

Kongres poudarja nalogo sindikata, da deluje kot temeljna politična opora delavcev pri njihovih pravicah in dolžnostih uresničevanja samoupravnega delavskega nadzorstva nad delom in poslovanjem v organizaciji združenega dela, kakor tudi v rezultatih dela z dohodkom, ki ga združujejo za namene zunaj temeljne organizacije. Pri tem bomo zlasti skrbeli za delovanje samoupravne delavske kontrole, in sicer neposredno prek delavcev, prek organov upravljanja ter prek posebnih organov samoupravne delavske kontrole, v katerih mora biti tudi s kadrovanjem delavcev zagotovljen razredni interes. Sindikati bomo zagotavljali, da bodo ugotovitve, predlogi in pobude samoupravne delavske kontrole delavci upoštevali v svojih samoupravnih odločitvah. Delavce in organe samoupravne delavske kontrole bomo usmerjali zlasti v preventivno delovanje, jih usposabljali za uresničevanje te odgovorne družbene funkcije in jim zagotavljali vso strokovno pomoč in družbeno zaščito pri opravljanju teh nalog. Odločno se bomo borili proti oviranju in onemogočanju dela samoupravne delavske kontrole.

Z doslednejšo in celovitejšo uveljavitvijo samoupravne delavske kontrole bomo zagotovili preprečevanje in učinkovitejše odpravljanje nepravilnosti pri gospodarjenju in upravljanju z družbenimi sredstvi ter pri uresničevanju samoupravnih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev temeljnih organizacij, s tem pa tudi zmanjševali potrebe po ukrepih družbenega varstva v zvezi z varovanjem samoupravnih pravic delavcev in zaščito družbene lastnine.

Obveščenost delavcev — bistvena sestavina odločanja

Da bi delavci lahko spoznali in prevzemali vse posledice sprejetih odločitev, bodo organizacije in organi zveze sindikatov zahtevali oblikovanje celovitega in usklajenega sistema informiranja. Sistem in-

formiranja mora zagotavljati sprotne in razumljive podatke, ki omogočajo boljše in učinkovitejše odločanje tako o pogojih pridobivanja, doseženih rezultatih gospodarjenja in razporejanja dohodka v organizacijah združenega dela, kakor tudi o vseh odnosih celotne družbene reprodukcije.

Sindikat si bo prizadeval, da glasila organizacij združenega dela ne bodo edina oblika obveščanja, pač pa, da se bo uveljavljalo tudi samoupravno organiziranje obveščanja delavcev ob pomoči odborov za obveščanje, katerih skrb bo spodbujati tudi tedensko in dnevno obveščanje zlasti neposredno prek samoupravnih delovnih skupin, pa tudi z bilteni, razglasnimi postajami, oglasnimi deskami in drugim, kar vse lahko zagotavlja usklajeno, smotno in učinkovito obveščanje.

Osnovne organizacije zveze sindikatov bodo od samoupravnih organov zahtevale, naj dopolnijo samoupravne splošne akte oziroma sprejmejo pravilnike o obveščanju, v katerih bodo opredeljeni politika in nadzor nad njegovim izvajanjem ter pravice in dolžnosti vseh delavcev v procesih obveščanja v organizacijah združenega dela.

V medsebojnem obveščanju se bomo zavzemali, da pri občinskih mestih in medobčinskih svetih zveze sindikatov čimprej ustanovijo komisije za obveščanje oziroma poživijo delo teh komisij. V zvezi sindikatov moramo uveljaviti sprotno in stalno obveščanje kot normalno metodo političnega dela na vseh ravneh organiziranosti. Zato so posebej odgovorni organi in organizacije Zveze sindikatov Slovenije in komisije za obveščanje.

Obveščanje prek Delavske enotnosti moramo v Zvezi sindikatov Slovenije bolj uveljaviti kot metodo političnega dela organov in organizacij. Zveza sindikatov bo spodbujala in usmerjala uredništvo, da bo temeljna vprašanja v družbi obravnavala s stališča uresničevanja razrednih interesov delavcev. Uredništvo naj si ob večjem sodelovanju organov in aktivistov Zveze sindikatov Slovenije prizadeva za še večjo odprtost, okrepi naj spodbujanje ustvarjalnosti na vseh področjih družbenega življenja in bolj enakomerno obravnava vsa področja v republiki, s tem pa bo doseglo tudi večjo odzivnost. Še večjo vlogo pri tem mora imeti priloga Delavske enotnosti Sindikalni poročevalec, prek katerega bodo organi Zveze sindikatov Slovenije seznanjali članstvo s sprejetimi sklepi in stališči.

Krepitev odgovornosti sindikata pri varstvu samoupravnih pravic in družbene lastnine

Pri varstvu samoupravnih pravic delavcev in družbene lastnine bomo dajali vso podporo delovanju družbenih pravobranilcev samoupravljanja in sodiščem združenega dela. Pri tem bomo skupaj z njimi dajali pobude in se zavzemali, da se bodo njihove odločitve čim hitreje in čim bolj temeljito izrazile v sklepih samoupravnih organov in delegatskih skupščin. Da bi dosledno zagotavljali varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine, se bomo zavzemali za uvajanje ukrepov družbenega varstva povsod tam, kjer ne bodo uresničevali družbenoekonomskih odnosov v pogojih socialističnega samoupravljanja in kjer bodo nastale motnje v samoupravnih odnosih. Pri tem bomo vodili tudi tako politično aktivnost, ki bo zagotavljala čim hitrejšo uveljavljanje in razvoj oblik samoupravnega sodstva (posebna sodišča združenega dela, arbitraže, poravnalni sveti), ki sedaj še niso dovolj zaživele zlasti v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih.

Zagotavljanje pravne pomoči delavcem

V okviru občinskih svetov Zveze sindikatov Slovenije bomo še naprej razvijali službe pravne pomoči za pravno pomoč članom zveze sindikatov skladno z določili zakona o pravni pomoči. Delovanje služb pravne pomoči bomo usmerjali tako, da bodo opravljale brezplačno pravno pomoč članom in organom sindikata na področju zaščite in varstva samoupravnih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev. Spodbujali bomo reševanje spornih razmerij v samih organizacijah združenega dela, kjer zaradi neurejenih medsebojnih razmerij nastajajo spori.

Zadovoljevanje in razvijanje izobrazbenih in kulturnih potreb — pomembna sestavina delavčevega osebnega in družbenega razvoja

Sindikat bo vztrajal pri dosledni preobrazbi srednjega in visokega šolstva na podlagi idejnopolične zasnove usmerjenega izobraževanja ter spodbujal hitrejšo uveljavljanje izobraževanja delavcev ob delu.

S svojim delovanjem bo sindikat prispeval k temu, da bo izobraževanje vrednoteno kot kakovostni dejavnik družbenoekonomskega in tehnološkega razvoja.

Zveza sindikatov vztraja, da delavci celovito odločajo o kadrov-

sko-izobraževalni politiki v organizacijah združenega dela, da v samoupravnih splošnih aktih opredelijo svoje pravice in dolžnosti da si na podlagi kadrovske-izobraževalnih potreb načrtno pridobivajo izobrazbo ter se stalno strokovno in družbenopolitično izpopolnjujejo. Le na tej podlagi bo mogoče stvarno načrtovati razvoj vzgojno-izobraževalne dejavnosti.

Razvojne potrebe ter uresničevanje samoupravljalских pravic in obveznosti delavcev narekujejo izboljšanje izobrazbene strukture vseh zaposlenih, pa tudi njihovo nenehno usposabljanje za uresničevanje samoupravljalских pravic in dolžnosti. Sindikat se bo zavzemal, da bodo delavci v svojih samoupravnih splošnih aktih opredelili svoje pravice in obveznosti, da stalno izpopolnjujejo svojo izobrazbo ter se na podlagi kadrovske potrebe izobražujejo ob delu ali iz dela. Sindikat bo spodbujal delavce v OZD, da bodo načrtno usmerjali zaposlene v izobraževanje ter v nenehno strokovno in družbenopolitično izpopolnjevanje za delo in samoupravljanje, k čemur se morajo še bolj usmeriti delavske univerze.

Sindikat bo podpiral povezovanje izobraževanja in dela in se pri tem zavzemal za kakovostno vsebinsko in organizacijsko izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse učencev in študentov ter za razvijanje drugih oblik povezovanja učencev in študentov z organizacijami združenega dela v času izobraževanja. Zahteval bo, da se organizacije združenega dela z dodeljevanjem kadrovske štipendije, sodelovanjem pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov, informativnimi in drugimi stiki z učenci in študenti tvorno vključujejo v usmerjanje, še posebej pa v izobraževanje za dela in naloge, za katere je premalo delavcev.

Sindikat bo podpiral uveljavljanje uporabnikov v svetih vzgojno-izobraževalnih in kulturnih organizacij ter izobraževalnih in kulturnih skupnosti.

Sindikat bo deloval tako, da se bo krepil razredni boj v kulturi z uveljavljanjem delavčevega neposrednega vpliva na kulturno politiko, na uresničevanje samoupravljanja in novih družbenoekonomskih odnosov v kulturi ter na podružbljanje kulturnih dejavnosti.

Kulturno življenje delavcev mora postati enakovredna sestavina dela v organizacijah združenega dela.

Zoperstavljali se bomo elističnim težnjam v kulturi ter podcenjevanju sposobnosti delavcev za soustvarjanje, razumevanje in vrednotenje kulturno-umetniških stvaritev, pri čemer bomo še posebno spodbujali umetniško ustvarjalnost, ki je odraz resničnih humanističnih vrednot naše družbe.

Sindikat bo pospeševal vsestranski razvoj kulturno-umetniških skupin in društev v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Podpirali bomo razvoj in spodbujali nastajanje novih in že uveljavljenih oblik kulturnega delovanja in kulturno-estetske vzgoje. Posebej bomo spodbujali uveljavljanje dobre knjige med delavci. Organizirali bomo različne oblike delovnih srečanj kulturno-umetniških skupin.

Razvijali bomo vse sestavine kulture dela: humanizacijo dela, odnos do dela, delovnih sredstev in sodelavcev, estetske razsežnosti dela ter delovnega in življenjskega okolja.

Sodelovali bomo v pripravah in izvedbi različnih oblik strokovnega izpopolnjevanja mentorjev posameznih vrst ljubiteljskega kulturnega delovanja ter usposabljanja in izobraževanja organizatorjev kulturnega življenja delavcev.

Posebno skrb bomo namenili jezikovni kulturi in si pri tem prizadevali za razumljivost jezika v delovanju sindikata, v samoupravljanju in pri delu.

Spodbujali bomo hitrejši razvoj kulturnih dejavnosti delavcev iz drugih republik in pokrajin, ki živijo v Sloveniji. Pri tem bomo pospeševali predvsem njihovo povezovanje v kulturno-umetniške skupine in društva, kjer bodo spoznavali slovensko in negovali lastno kulturno tradicijo in narodnostno samobitnost.

Smeri uresničevanja nekaterih najaktualnejših nalog na področju socialne politike

Tretja konferenca Zveze sindikatov Slovenije o uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in socialne varnosti je sprejela celovite ocene razmer, naloge in akcijski program, ki jih kongres potrjuje kot nadaljnjo usmeritev Zveze sindikatov Slovenije na tem področju. V okviru uresničevanja teh nalog bo Zveza sindikatov Slovenije posebno pozornost namenila urejanju zaposlovanja, delovnemu času, odgovornejšemu ter ustrežnejšemu prevzemanju materialnih obremenitev za zagotavljanje socialne varnosti delovnih invalidov.

Sindikati smo soodgovorni za oblikovanje, uresničevanje in stalno spremljanje novih sistemskih rešitev na področju pokojninsko-invalidskega zavarovanja.

Glede tega imamo še posebej pomembno nalogo pri zagotavljanju in uveljavljanju sistemskih novosti na področju invalidskega zavarovanja, s katerimi bodo morale organizacije združenega dela prevzeti večjo odgovornost za preprečevanje invalidnosti in delovno-socialno vključevanje delovnih invalidov v organizacijah združenega dela.

Naše stališče je, da skrb za delavca ne more prenehati z njegovo upokojitvijo. Zato bomo podpirali tiste rešitve, ki bodo tem delavcem in upokojencem na podlagi njihovega prispevka iz minulega dela omogočale uveljaviti nekatere pravice. Spodbujali bomo solidarnost in vzajemnost pri porabi sredstev skupne porabe, ki jih imajo temeljne organizacije za te namene.

Na področju stanovanjskega gospodarstva in stanovanjskih razmerij bomo sindikati skrbeli, da bo gradnja stanovanj tudi v prihodnje tekla v dogovorjenem obsegu in da se bodo v oblikah uporabe obstoječega stanovanjskega sklada in sredstev postopoma in dosledno uveljavljali samoupravni družbenoekonomski odnosi. Pri tem pa so osnovni nosilci skrbi za zadovoljevanje stanovanjskih potreb delavcev organizacije združenega dela, ki morajo s politiko razporejanja sredstev iz čistega dohodka zagotoviti reševanje stanovanjske problematike. Posebno pozornost bomo namenjali tudi socialnim vidikom: zlasti zagotavljanju solidarnostnih stanovanj, stanovanj za mlade, družine ter oblikovanju usklajenih meril za pridobitev stanovanjske pravice.

Produktivno zaposlovanje — element uresničevanja ciljev gospodarske stabilizacije

V politiki zaposlovanja se bomo zavzemali za tako zaposlovanje, ki ne bo v nasprotju s potrebami za uvajanje sodobne tehnologije, pač pa bo skladno z ustvarjanjem možnosti za zaposlovanje v doslej zastavljenih panogah in dejavnostih kot so: kmetijstvo, proizvodne obrti, zlasti storitvene. Ob uvajanju sodobne tehnologije bodo naša prizadevanja usmerjena tudi v ustrezno prekvalifikacijo in usposabljanje delavcev, s čimer jim bo omogočeno obvladovati to tehnologijo, hkrati pa tudi razširiti možnosti za nadomestno zaposlovanje.

Zavzemali se bomo, da bo vsakemu delavcu zagotovljeno delo glede na njegovo usposobljenost za posamezna dela in naloge, seveda upoštevaje razpoložljive možnosti za zaposlovanje.

V sindikatu se bomo zavzemali za tako urejanje in razporejanje delovnega in obratovalnega časa, ki bo zagotavljalo učinkovitejšo in smotnejšo izrabo delovnih in proizvodnih zmogljivosti. Zavzemali pa se bomo tudi za uresničevanje pravic in potreb občanov ob čimmanjši izgubi delovnega časa. S svojo aktivnostjo bomo prispevali k proučitvi možnosti, da bi skrajšali delovni čas ter se zavzemali za uvajanje dvozmenskega oziroma večzmenskega dela tam, kjer bo to prispevalo k racionalnemu izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti in uresničevanju planiranih ciljev razvoja. S tem pa bomo prispevali k bolj smotni izrabi obstoječih proizvodnih zmogljivosti in drugih družbenih sredstev ter k zaposlovanju novih delavcev.

Zavzemali se bomo za izdelavo celovitega programa postopnega prehoda za spremembo delovnega časa v okviru delovnega dne, tako v naši republiki kot v okviru Jugoslavije, ki bo zagotavljal humanejše pogoje dela in življenja delavcev, večjo produktivnost in prispeval k varčevanju z energijo.

Ustvarjalno bomo sodelovali pri uresničevanju družbenega dogovora o urejanju delovnega in obratovalnega časa v organizacijah združenega dela, družbenopolitičnih in drugih skupnostih.

Povezovanje krajevnih skupnosti in združenega dela — pogoj za zadovoljevanje potreb in interesov delavcev in občanov

V skrbi za življenjske in delovne razmere delavcev imajo pomembno vlogo občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije kot del družbenopolitične organiziranosti v občini, ki imajo vpliv na programiranje in uresničevanje konkretne socialne politike na posameznih področjih. V teh razmerah postaja vloga krajevne skupnosti nenadomestljiva. Za njihovo usposabljanje in aktivno udejstvovanje na področju socialnega razvoja smo v veliki meri odgovorni tudi sindikati. Aktivnost občinskih sindikalnih svetov, še posebej pa organizacij sindikatov v združenem delu, mora biti odločneje usmerjena k povezovanju krajevnih skupnosti in združenega dela.

Sindikati bomo tudi v bodoče odločno podpirali uveljavljanje različnih oblik družbenega varstva in vzgoje otrok. Pri tem bomo sodelovali predvsem s skupnostmi otroškega varstva in drugimi ustreznimi skupnostmi.

Zavzemali se bomo za tak sistem solidarnosti, ki bo uveljavljal socialne korektive, ki bodo temeljili na objektivni oceni dejanskega socialnega stanja in potreb delavcev ter njihovih družin. To zahteva

usposabljanje skupnosti socialnega varstva kot mesta, kjer se še oblikuje in uresničuje taka politika.

Sindikati zahtevamo, da redno preskrbo delavcev, delovnih ljudi in občanov z osnovnimi življenjskimi potrebščinami zagotovijo ustrezne organizacije proizvodnje in trgovine, kakor upravni organi in SIS za preskrbo. Kongres nalaga osnovnim organizacijam sindikata in občinskim svetom, da spremljajo preskrbo z osnovnimi življenjskimi potrebščinami in predlagajo ukrepe v tistih primerih, ko se ugotovi, da je preskrba motena.

Uresničevanje stabilizacijske politike zahteva tudi nove rešitve v davčnem sistemu

Davčna politika pomembno vpliva na oblikovanje cen blagu in storitvam, ki so izredno pomembne za standard delovnih ljudi. Selektivna politika na tem področju lahko olajša bremena vsakdanje porabe v družinskem proračunu. Na drugi strani pa mora davčni sistem odločneje poseči v zajemanje neupravičenih dohodkov občanov, ostro zajeti vire in poreklo neupravičene bogatitve, onemogočiti različne špekulacije, črno borzo ipd. Tudi tako naj bi se breme stabilizacije enakomerno porazdelilo na vse sloje prebivalstva.

Na osnovi tega bomo sindikati delovali pri dograjevanju davčnega sistema.

Kolektivna pogodba, podlaga družbeno-ekonomskega položaja delavca na področju samostojnega osebnega dela

Občinski sveti zveze sindikatov bodo zahtevali od delovnih ljudi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom z delovnimi sredstvi v lasti občanov in zaposlujejo druge delavce, da bo s sprejemom in uresničevanjem kolektivne pogodbe zagotovljen družbenoekonomski položaj delavcev, kot ga imajo delavci v združenem delu.

Spodbujati odgovornost delavcev za lastno zdravje

Stabilizacijska prizadevanja ne smejo zavirati že začelih procesov humanizacije dela. Pri tem je izredno pomembno, da v zdravstvenem varstvu razvijamo medsebojno povezanost in zainteresiranost združenega dela in zdravstva za varstvo delovne in zdravstvene sposobnosti delavcev. Taki odnosi pa morajo še bolj spodbujati odgovornost delavca za lastno zdravje. V tej zvezi moramo odločneje prispevati k uresničevanju sodobnega varstva pri delu in k vsestranskemu preprečevanju invalidnosti.

V skrbi za večjo učinkovitost in ohranitev zdravja delavcev bomo nadaljevali akcijo za zagotavljanje organizirane prehrane med delom.

Z lastnimi silami in samoupravnimi ukrepi preprečevati vse oblike škodljivih dejanj in pojavov

Za nadaljnjo krepitev varnosti in obrambe socialistične samoupravne družbene ureditve, jugoslovanske socialistične skupnosti narodov in narodnosti, varnosti družbene in osebne lastnine ter ustavnih pravic delavcev in delovnih ljudi, je odločilnega pomena stalno poglobljanje zavesti in pripravljenosti delovnih ljudi, da varujejo in branijo z revolucionarnim bojem, delom in samoupravljanjem pridobljene pridobitve in skupne vrednote.

Zato kongres nalaga, da v zvezi sindikatov s stalnim spremljanjem politično-varnostnih razmer in z organiziranim političnim delovanjem v organizacijah združenega dela spodbujamo najširši krog članstva, da preprečuje nastajanje razmer, ki pogojujejo razrast kriminala, zaje-dalstva, sovražnega delovanja ali drugih oblik škodljivih pojavov. V ustreznih samoupravnih organih bomo zahtevali, da sprejmejo učinkovite preventivne in druge ukrepe ter odločno izvajajo načelo konkretne odgovornosti za posledice, od organov delavske kontrole pa zahtevajo dosledno izvajanje njihove funkcije.

Zato naj sindikalna organizacija v vsaki organizaciji združenega dela oblikuje svoje ocene vzrokov kršenja zakonitosti in odtujevanja samoupravnih pravic, uničenja in malomarnega ravnanja z družbeno lastnino, nespoštovanja zaščite pri delu, korupcije, privilegijev, sovražne propagande in vseh drugih oblik škodljivih pojavov, ki imajo za posledico nezadovoljstvo posameznikov, skupin in celotnih kolektivov ter negativno vplivajo na stanje obrambne sposobnosti. Te ocene bodo podlaga za aktivnost sindikata v ustreznih samoupravnih organih in komiteju za družbeno samozaščito in splošno ljudsko obrambo. V okviru izvršnega odbora naj se v ta namen oblikujejo potrebna delovna telesa ustreznih sestave.

V sindikatih ugotavljamo, da se družbena samozaščita in ljudska obramba izvajata še preveč administrativno in mimo delavcev kot njihovih nosilcev. Zato bomo v duhu podružbljanja odgovornosti za varnost in obrambo ocenili in zahtevali v pristojnih samoupravnih organih:

1. da zagotove, da bo sleherni delavec seznanjen z okoliščinami in svojimi nalogami v primeru naravnih nesreč, v morebitni drugi izredni situaciji, v vojni ali drugi nevarnosti ter pri organiziranju boja in odpora v primeru potrebe

2. da bodo načrtovanje aktivnosti in ukrepov za različne situacije postopoma prevzeli in zagotovili tisti samoupravni in drugi organi ter politične organizacije, ki so neposredno odgovorni za stanje priprav. Z načrtovanjem bomo naloge in vprašanja v zvezi z njimi hitreje približali neposrednim nosilcem.

V zvezi sindikatov in njenih organizacijah in organih pa moramo določene opredeliti organiziranost in delovanje sindikata v pogojih splošnega ljudskega odpora. Pri uresničevanju nalog splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo tesno sodelovali in delo usklajevali v okviru SZDL z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in dejavniki tako v republiki, regijah in občinah, kakor tudi z Zvezo sindikatov Jugoslavije. V osnovnih organizacijah zveze sindikatov pa bomo tako sodelovanje razvijali zlasti v krajevnih skupnostih.

Ob naravnih in drugih nesrečah bomo organizirali zbiranje pomoči in druge akcije v skladu z načelom solidarnosti in vzajemnosti.

Ohranjanje revolucionarnih izročil naprednega delavskega gibanja in delovanja sindikatov je moralna obveznost mlajših generacij

Razvijanju in ohranjanju revolucionarnih izročil naprednega delavskega gibanja in delovanja sindikatov bomo namenili vso pozornost. Zbirali bomo dokumente in pričevanja o delavskem gibanju, poskrbeli za zgodovinsko obdelavo in objavljane bogatega izročila. Poskrbeli bomo za celovitejšje ocene posameznih obdobij in področij delovanja. Z organiziranimi oblikami zbiranja, dokumentiranja, objavljanja, razstavami, izleti, s proslavami in spominskimi obeležji bomo obujali spomine na pretekle boje in napore ter iz njih črpali pobude za prihodnost.

Nadaljevati in poglobljati našo aktivnost v mednarodnem sodelovanju

Ob doslednem upoštevanju izvirnih načel neuvrščene politike in stališč Zveze sindikatov Jugoslavije do sodelovanja v mednarodnem delavskem gibanju bo Zveza sindikatov Slovenije še naprej razvijala neposredno sodelovanje s sindikalnimi organizacijami Furlanije — Julijske krajine, Veneta in Emilie Romagne v Italiji, Koroške in Štajerske v Avstriji, Železne županije in županije Zala na Madžarskem, kot tudi s sindikati v Kataloniji — Španiji, v Baden Württembergu — ZR Nemčiji ter v Ukrajini — Sovjetski zvezi in drugimi. V tem sodelovanju bo še posebej skrbela za našo narodno skupnost v zamejstvu in za položaj naših delavcev in občanov na začasnem delu oziroma bivanju v tujini. Prizadevali si bomo za nadaljnjo krepitev enakopravnih političnih, gospodarskih, kulturnih in drugih odnosov z omenjenimi deželami, in to tako v okviru dvostranskega sodelovanja kot v okviru večstranskega sodelovanja sindikalnih organizacij v prostoru Alpe-Jadran.

Ustrezno skrb bomo namenili razvoju stikov občinskih in osnovnih organizacij ter sindikalnih šol in s tem omogočali, da se kar najširši krog članov tujih sindikalnih organizacij seznani z našimi dosežki pri graditvi samoupravnega socializma, našim delavcem pa, da se podrobneje seznani z vlogo in prizadevanji naprednih sindikalnih organizacij v svetu.

Skladno z rastjo gospodarskega sodelovanja bomo skušali vzpostaviti še bolj neposredne stike tudi s sindikati tistih neuvrščenih dežel, kjer je na investicijskih delih večje število naših delavcev.

Sindikat si bo prizadeval za nadaljnje razvijanje različnih oblik gospodarskega, kulturnega in drugega sodelovanja s slovensko narodno skupnostjo v zamejstvu, katere boj za njene pravice in svoboden razvoj bo vseskozi odločno podpiral.

Sindikat bo tudi v bodoče namenjal veliko pozornost našim občanom na začasnem delu oziroma bivanju v tujini in spodbujal reševanje njihovih problemov. Pomagal bo pri njihovem samoorganiziranju, obveščanju ter vzgoji in izobraževanju otrok oziroma mladine. Zavzemal se bo, da bodo imeli zagotovljene družbenoekonomske pravice in varnost, kot jih imajo državljani dežel, kjer prebivajo, ter možnosti za ohranitev narodne identitete. Skupaj z drugimi subjektivnimi silami bo dejaven pri ustvarjanju takšnih družbenoekonomskih razmer pri nas, ki bodo delavcem na začasnem delu v tujini omogočale postopno vračanje in zaposlitev oziroma delo doma, ne glede na njihove finančne sposobnosti. Izvozno usmerjene, kmetijske in obrtno-ko-

munalne organizacije združenega dela bo spodbujal k vključevanju tistih, ki so izpopolnili svoje znanje, ali ki kažejo interes do vlaganj lastnih sredstev v proizvodnjo za izvoz, za proizvodnjo hrane na trajnih kooperantskih osnovah in za proizvodno obrt.

Zahtevamo, da se delavcem v obratih in enotah naših organizacij združenega dela na deloviščih v tujini zagotovijo ustrezne delovne razmere ter vse potrebne možnosti za samoupravno, družbenopolitično in društveno aktivnost. Sindikalne organizacije teh organizacij združenega dela so odgovorne, da bodo imeli ti delavci enak družbenoekonomski položaj, kot ga imajo delavci matične organizacije združenega dela, za organizirano delo osnovnih organizacij zveze sindikatov ali sindikalnih skupin na deloviščih ter za stalne medsebojne stike z matično sindikalno organizacijo.

Tudi v prihodnje si bomo v Zvezi sindikatov prizadevali za poglobljanje naše zunanje politike in mednarodnih odnosov, za večjo obveščenost delavcev, da bodo imeli delavci odločilno besedo tudi pri oblikovanju in uresničevanju politike mednarodnega sodelovanja svoje organizacije združenega dela in širše skupnosti. Zavzemali se bomo za poglobljanje gospodarskega sodelovanja in povezovanja našega združenega dela z gospodarskimi subjekti v tujini, posebej z gospodarstvi neuvrščenih držav in držav v razvoju, s katerimi imamo dobre politične odnose. Tako bomo prispevali, da bo rasel delež socialistične Jugoslavije pri uveljavljanju načel nove mednarodne ekonomske ureditve.

POLITIČNA IN ORGANIZACIJSKO-KADROVSKA KREPITEV ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Organiziranost in metode delovanja

Delavci se združujejo v Zvezo sindikatov Slovenije kot najširšo družbeno-politično organizacijo delavskega razreda, da v njej organizirano uresničujemo socialistične samoupravne družbenoekonomske odnose in uresničujemo upravljanje z družbeno reprodukcijo ter oblast delavskega razreda v okviru političnega sistema socialističnega samoupravljanja, kar zagotavlja ustava in zakon o združenem delu. Za izražanje, soočanje in usklajevanje svojih interesov in teženj ter oblikovanje skupnih stališč se člani zveze sindikatov povezujemo v osnovni organizaciji zveze sindikatov. Zato morajo organizacije in organi zveze sindikatov Slovenije in zlasti sindikati dejavnosti uveljavljati tiste oblike in metode delovanja, ki bodo zagotavljale množično sodelovanje članov pri obravnavanju, sprejemanju in uresničevanju odločitev od osnovne do republiške organizacije zveze sindikatov in sveta Zveze sindikatov Jugoslavije ter v obratni smeri.

Da bodo člani zveze sindikatov lahko uresničevali svoje interese in potrebe in jih usklajevali s širšimi družbenimi interesi, se morajo v osnovnih organizacijah uveljaviti in krepiti sindikalne skupine. Sindikalna skupina kot oblika demokratičnega delovanja osnovne organizacije mora zagotavljati vpliv delavcev na odločitve, ki se sprejemajo in se ne sme zadovoljiti le s funkcijo informiranja, zagotavljati mora demokratično razpravo. Zato kongres poudarja, da se mora sindikalna skupina uveljaviti v vseh osnovnih organizacijah zveze sindikatov kot neposredna metoda političnega dela s članstvom.

Da bi sindikalne skupine lahko uresničevale svojo vlogo in naloge, je treba pri volitvah članov izvršnega odbora zagotoviti, da bodo poverjeniki sindikalnih skupin praviloma tudi člani izvršnega odbora. Če to ni mogoče, pa je treba organizirati druge oblike dela, ki bodo zagotavljale povezanost sindikalnih skupin z izvršnim odborom.

Izvršni odbor mora skrbeti za stalno aktivnost sindikalnih skupin ter usmerjati njihovo delovanje. Pri tem je zlasti pomembno, da se izvršni odbor s stališči tvorno vključuje v delo samoupravnih organov v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih ter prek delegatskega sistema v celoten politični sistem socialističnega samoupravljanja.

Za povezovanje aktivnosti osnovnih organizacij in usklajeno delovanje ter medsebojno pomoč pri uresničevanju stališč, ki zadevajo zlasti pridobivanje in razporejanje dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodeke, uresničevanje ciljev gospodarske stabilizacije in planiranje, se osnovne organizacije v delovni organizaciji povezujejo s konferenco osnovnih organizacij zveze sindikatov, na ravni sestavljene organizacije združenega dela pa v koordinacijski odbor sindikata. S svojim delovanjem mora konferenca krepiti odgovornost in samostojnost osnovnih organizacij zveze sindikatov, obenem pa z njimi opredeljevati in usklajevati skupne interese in potrebe delavcev v te-

meljnih organizacijah združenega dela. Konferenca tudi politično preverja, če je položaj delavca v temeljni organizaciji združenega dela tak, kot ga predvideva zakon o združenem delu in drugi družbeni dokumenti. S svojimi oblikami in metodami dela skrbi za utrjevanje ustavnega položaja delavca. Koordinacijski odbor sindikata pa mora omogočati oblikovanje in poenotenje stališč o pomembnejših skupnih vprašanih delavcev iz temeljnih organizacij združenega dela v sestavljeni organizaciji združenega dela.

Osnovne organizacije si morajo prizadevati za povezovanje članstva v političnih organih, v krajevni skupnosti glede na sedež temeljne organizacije združenega dela in v krajevnih skupnostih, kjer prebiva več delavcev neke temeljne organizacije združenega dela. V krajevnih skupnostih, kjer je več temeljnih organizacij združenega dela, oziroma tam, kjer so potrebe in možnosti, lahko osnovne organizacije ustanovijo koordinacijski odbor sindikata, ki bo zagotavljal organizirano prisotnost in aktivnost zveze sindikatov v krajevni konferenci SZDL in njenih organih ter uveljavljal skupno dogovorjene naloge. Za organiziranost in delovanje osnovnih organizacij v političnih in samoupravnih organih v krajevnih skupnostih so odgovorni tudi občinski sveti zveze sindikatov, zlasti pri iskanju najustrežnejših oblik in metod delovanja.

Občinski sveti zveze sindikatov kot stalni organi zveze sindikatov v občini, ki politično organizirajo in povezujejo članstvo zveze sindikatov, morajo delovati tako, da bodo osnovne organizacije lahko uresničevale svojo vlogo in naloge. Zagotavljati morajo neposredno povezanost in sodelovanje z osnovnimi organizacijami in koordinacijskimi odbori sindikata v sestavljeni organizaciji združenega dela. Razvijati in krepiti morajo take oblike delovanja, ki bodo zagotavljale čimvečjo demokratičnost, kot so akcijska posvetovanja s predsedniki osnovnih organizacij, problemske konference, neposredno sodelovanje članov občinskega sveta z izvršnimi odbori osnovnih organizacij zveze sindikatov in podobno.

Da bi delavci v posameznih dejavnostih oziroma panogah lahko izražali, uveljavljali in uresničevali svoje posebne interese, ki izhajajo iz posebnosti dela in njihovega družbenoekonomskega položaja, je treba vsebinsko obogatiti delovanje sindikatov dejavnosti v občini in republiki. Zato kongres nalaga organom zveze sindikatov, da poskrbijo za ustanovitev občinskih odborov sindikatov dejavnosti povsod tam, kjer je več osnovnih organizacij zveze sindikatov sorodnih dejavnosti. Kjer je smotrno, pa naj odbore sindikatov ustanovijo za več občin skupaj.

Občinski odbori sindikatov morajo biti tesno povezani v okviru občinske organizacije zveze sindikatov in neposredno sodelovati z osnovnimi organizacijami zveze sindikatov. Odbori sindikatov dejavnosti v občini in republiki morajo zagotavljati, da bodo interesi delavcev posameznih dejavnosti upoštevani pri oblikovanju stališč v organih zveze sindikatov v občini in republiki.

Občinski sveti ZSS bodo upoštevali specifičnost osnovnih organizacij zveze sindikatov na področju samostojnega osebnega dela zagotavljanja pogojev za njihovo delovanje in usposabljanje te osnovne organizacije zveze sindikatov za samostojno politično delovanje na svojem področju.

Republiški odbori sindikatov dejavnosti morajo s svojimi metodami in oblikami dela omogočati izražanje in reševanje interesov delavcev, ki izhajajo iz posebnosti dela in specifičnega družbenoekonomskega položaja, kot so naloge na področju planiranja, ustvarjanja in razporejanja dohodka, gospodarjenja, svobodne menjave dela itd. Zato morajo sodelovati z občinskimi odbori sindikatov in osnovnimi organizacijami zveze sindikatov ter spodbujati njihovo aktivnost. Zagotavljati morajo usklajevanje interesov delavcev v okviru republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Pri svojem delu morajo sodelovati s splošnimi združenji Gospodarske zbornice Slovenije in drugimi družbenimi dejavniki.

S povezovanjem delovanja organizacij in organov zveze sindikatov bo republiški svet Zveze sindikatov Slovenije zagotavljal utrjevanje družbenoekonomskih odnosov, samoupravljanja in uveljavljanja ciljev gospodarske stabilizacije v okviru političnega sistema socialističnega samoupravljanja. S svojimi oblikami in metodami dela bo zagotavljal, da se na vseh ravneh sindikalne organiziranosti čimbolj dosledno uresničuje pobuda tovariša Tita o demokratizaciji odnosov in krepitvi kolektivnega dela ter odgovornosti. Zato bo posebno pozornost namenil uresničevanju načela demokratičnosti in načela odgovornosti. To pomeni, da so organizacije in organi zveze sindikatov dolžni dosledno uveljavljati demokratično sprejeta stališča in sklepe v celotnem političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo skrbel za neposredno

vsebinske stike z vsemi organizacijami in organi. To bo uresničeval z različnimi metodami in oblikami delovanja ter tako povezoval svojo politiko v temeljnih okoljih. Občinski sveti in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije morajo zagotavljati, da bodo odločitve, ki jih sprejemamo v zboru združenega dela občinske skupščine in skupščine SR Slovenije ter v zboru republik in pokrajin skupščine SFRJ predhodno usklajene in da bodo odražale interese delavcev. Da bi se v organizacijah in organih zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti lahko akcijsko in kadrovske usposobili za naslednje delegatske volitve, kongres poudarja kot pomembno nalogo, da opravimo občne zборе, skupščine in konstitutivne seje ter 11. kongres Zveze sindikatov Slovenije najmanj pol leta pred volitvami v letu 1986.

Uresničevanje ustavne vloge zveze sindikatov v kadrovske politiki

V zvezi sindikatov bomo dosledno uresničevali svojo odgovornost za razredno usmerjenost kadrovske politike, njeno demokratizacijo in podružbljanje v združenem delu in v družbi kot celoti. Zato bomo prek osnovnih in drugih organizacij zveze sindikatov in njihovih organov v vseh oblikah samoupravnega povezovanja in v samoupravnih odločitvah uveljavljali odgovornost delavcev za uresničevanje kadrovske politike kot sestavine družbenoekonomskega razvoja. S svojim delovanjem bomo zagotavljali odgovornost delavcev za načrtovanje in usposabljanje kadrov. Uresničevali pa bomo tudi svoje naloge pri volitvah delegatov za organe upravljanja in delegatske skupščine. V samoupravnih odločitvah bomo uveljavljali voljo in interes delavcev pri izboru kadrov za opravljanje poslovnih in drugih najodgovornejših gospodarskih in družbenih nalog. Pri tem bomo omogočali dosledno uresničevanje družbeno in samoupravno dogovorjenih meril kadrovanja, vztrajali pri nujnosti javnega ocenjevanja dela kadrov, ki so kandidirali na odgovorne družbene funkcije ter zagotavljali demokratične in javne kadrovske postopke v organizacijah združenega dela.

Kadrovska politika v zvezi sindikatov

Pri kadrovanju v zvezi sindikatov bomo izhajali iz tega, da so nosilci njenega delovanja člani, organizirani v osnovnih organizacijah zveze sindikatov, in iz spoznanja, da so predvsem neposredni proizvajalci njena najširša kadrovska politika. Zato bomo v organizacijah zveze sindikatov največ pozornosti namenili stalnim kadrovskim pripravam in evidentiranju kandidatov za vse sindikalne organe.

V organe zveze sindikatov bomo kandidirali in izbrali delavce, ki so usposobljeni in pripravljeni na samoupravno in politično akcijo, delavce, ki se zavzemajo za družbeno in samoupravno dogovorjene gospodarske in družbene cilje ter stabilizacijske usmeritve in jih zaradi tega delavci tudi cenijo in jim zaupajo.

Kandidiranje in volitve v zvezi sindikatov bomo izvajali v demokratičnih in javnih kadrovskih postopkih. Pri tem bomo v celoti omogočili kontinuiteto v političnem delovanju sindikalnih organov in zagotovili, da bo njihova sestava na vseh ravneh ustrezala sestavi članstva.

Za dosledno uresničevanje teh načel bo republiški svet Zveze sindikatov Slovenije tudi v prihodnje usmerjal kadrovske priprave na volilne seje, občne zборе in skupščine ter oblikoval temeljna merila kadrovanja v zvezi sindikatov.

Organizirano usposabljanje sindikalne aktiviste in člane samoupravnih organov

Kongres sodi, da je za uresničevanje vloge zveze sindikatov v združenem delu in v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja pomembno, da se članstvo zveze sindikatov in člani organov zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti čimbolj množično družbenopolitično izobražujejo in usposabljaajo za uresničevanje njihovih interesov. Zato bomo še nadalje razvijali delo občinskih sindikalnih političnih šol kot temeljne oblike sistematičnega usposabljanja članov zveze sindikatov na vseh ravneh, organizirali seminarje za vodstva organizacij in organov zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti, tečaje, tematska posvetovanja in druge oblike usposabljanja. Skladno s programi organov zveze sindikatov se bodo v te oblike izobraževanja in usposabljanja vključile tudi delavske univerze v organiziranje oblik, kot so izmenjava samoupravnih in političnih izkušenj, pa zlasti klubi samoupravljalcev. Zagotovili bomo uspešno delovanje izobraževalnega centra Zveze sindikatov Slovenije v Radovljici.

Za uresničevanje družbene vloge in učinkovitosti zveze sindikatov v združenem delu in političnem sistemu socialističnega samoupravljanja bomo množično vključevali članstvo in aktiviste zveze sindikatov v družbenopolitično usposabljanje.

STATUT ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Zveza sindikatov Slovenije je zrasla iz predvojnega revolucionarnega gibanja slovenskega delavskega razreda, ki je pod vodstvom komunistične partije v revolucionarnem in narodnoosvobodilnem boju izbojeval svojo nacionalno in socialno osvoboditev.

V povojni graditvi je bil sindikat gibalno delavskega razreda in vseh delovnih ljudi za obnovo domovine, za krepitev ljudske oblasti in za ustvarjanje družbenoekonomskih temeljev socialistične družbe.

V obdobju uvajanja samoupravljanja kot temeljnega družbenoekonomskega odnosa je bil sindikat v prvih borbenih vrstah za uveljavitev prevladujočega položaja delavskega razreda, za razvoj samoupravljanja, za družbenoekonomsko preobrazbo in ustavno ureditev, s katero je samoupravljanje postalo obča in skupna podlaga družbenoekonomskega in političnega sistema jugoslovanske socialistične skupnosti.

V današnjih razmerah je zveza sindikatov dejavnik razvoja socialističnih samoupravnih odnosov in stalne krepitev vloge delavskega razreda v združenem delu in političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Vse, kar si je priporil, kar je zgradil in k čemur stremi delavski razred, organiziran v Zvezo sindikatov Jugoslavije pod vodstvom svoje avantgarde — Zveze komunistov Jugoslavije, je nerazdružno povezano z osebnostjo in delom Josipa Broza Tita, voditelja in stratega naše revolucije in graditve Socialistične federativne republike Jugoslavije ter samoupravne skupnosti združenih delavcev, pobratenih, enakopravnih in svobodnih narodov in narodnosti.

Tito, ki je bil tudi sam delavec, si je prve revolucionarne izkušnje pridobil v naprednem sindikalnem delavskem gibanju. Pri tem so mu bili zmeraj vodilo najgloblji interesi delavskega razreda in najsvetlejši ideali nove družbe. V več kot 60 let dolgem revolucionarnem delu je odločilno vplival na tokove naše novejšje zgodovine in nas v vseh prelomnih trenutkih odločno vodil po poti svobode in neodvisnosti.

S prihodom na čelo partije je dal Josip Broz Tito neprecenljiv prispevek h graditvi sindikatov v predvojnem obdobju v revolucionarno in borbeno organizacijo delavcev. S Titom na čelu je delavski razred v velikih in odločilnih bitkah pristrgel oblast izkoriščevalcev in osvojil nove razsežnosti svobode, človekoljubja, napredka, človekove sreče in dostojanstva.

Izvolitev Josipa Broza Tita za častnega predsednika Zveze sindikatov Jugoslavije je izraz globoke prvirženosti delavcev njegovemu delu, izraz iskrene in trajne ljubezni do njega, ki je bil največji sin naših narodov in narodnosti, ter dolžne zahvale njegovemu izjemnemu prispevku k razčlenitvi ter uresničevanju vloge in nalog zveze sindikatov v naši socialistični borbi.

Tito je kot brezkompromisen bорец proti izkoriščanju, vizionar in tvorec politike neuvrčenosti, miru in enakopravnosti med državami in narodi sveta velikan zgodovine, ki je razumel utrip svojega časa in hotenja razreda, ki mu je pripadal. Kot revolucionar, ki je budno spremljal gibanja v mednarodnem delavskem in sindikalnem gibanju, si je s svojo odločno podporo revolucionarnim silam sveta pridobil velik ugled tudi zunaj naših meja. Delavci vseh dežel so pozorno poslušali njegove besede, ki so bile usmeritev in pomembna podpora stremljenjem vseh naprednih sil v svetu.

Idejna in teoretična podlaga za delovanje Zveze sindikatov Slovenije bodo celotno revolucionarno delo in ideje tovarišev Tita in Edvarda Kardelja, socialistična revolucionarna praksa in teorija socialističnega samoupravljanja.

Pri uveljavljanju takšne družbene vloge zveze sindikatov v razvoju samoupravne socialistične družbe izhajajo delavci, organizirani v Zvezi sindikatov Slovenije, iz tehle temeljnih izhodišč:

1.

Zveza sindikatov Slovenije je enotna družbenopolitična organizacija delavskega razreda. V njej se organizirajo delavci, da lahko izražajo in uveljavljajo svoje posamične in posebne interese ter jih usklajujejo s skupnimi in splošnimi interesi celotnega delavskega razreda.

V Zvezi sindikatov Slovenije se organizirajo in delujejo sindikati delavcev posameznih dejavnosti. Sindikati kot sestavni del zveze sindikatov samostojno uresničujejo naloge v okviru politike Zveze sindikatov Slovenije.

Zveza sindikatov deluje tako, da krepi enotnost delavskega razreda

in prispeva k uresničevanju socialističnih samoupravnih odnosov in samoupravnih ter drugih pravic delavcev na vseh področjih družbenega dela in življenja. Kot družbenopolitična organizacija delavcev in delavskega razreda se zveza sindikatov bori za uveljavitev takšnega družbenoekonomskega položaja delovnega človeka, ki mu zagotavlja, da s tem, ko dela s sredstvi v družbeni lasti, neposredno in enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije. Zveza sindikatov si na tej podlagi prizadeva, da delavci v medsebojni odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti uresničujejo svoje osebne in družbene interese, uživajo sadove svojega živega in minulega dela ter pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka.

2.

Da bi zagotavljala uresničevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in odločilno vlogo delavcev pri upravljanju družbene reprodukcije, se zveza sindikatov zavzema zlasti:

- za izražanje, usklajevanje in uveljavljanje interesov in samoupravnih pravic ter dolžnosti delavcev na vseh področjih družbenega dela in življenja;

- za krepitev odgovornosti delavcev za razvoj družbenih proizvodnih sil, za smotno gospodarjenje z družbenimi sredstvi in za večjo produktivnost dela;

- za zagotavljanje enakopravnosti delavcev pri združevanju dela in sredstev, pridobivanju in delitvi dohodka in pri določanju skupnih meril za delitev po delu in njegovih rezultatih;

- za uspešno delovanje samoupravnih organov

- za samoupravno povezovanje in združevanje dela in sredstev, razvijanje dohodkovnih odnosov, družbenega planiranja in svobodne menjave dela;

- za uveljavljanje družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja kot temeljne metode in sredstva samoupravnega urejanja odnosov, oblikovanja in uresničevanja skupne politike gospodarskega in socialnega razvoja ter usklajevanja skupnih interesov delovnih ljudi in njihovih samoupravnih organizacij ter skupnosti;

- za usklajevanje interesov in potreb delavcev in občanov ter razvijanje družbenoekonomskih odnosov in samoupravljanja v krajevnih skupnostih in v samoupravnih interesnih skupnostih ter drugih oblikah samoupravnega organiziranja.

- za krepitev razredne zavesti ter idejnopolične in akcijske enotnosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi;

- za uresničevanje interesov delavskega razreda v kadrovske politiki;

- za varstvo samoupravnih pravic delavcev;

- za zagotavljanje socialne varnosti in za razvoj življenjskega in družbenega standarda delavcev kot tudi za razvijanje in krepitev solidarnosti;

- za humanizacijo dela in izboljšanje delovnih razmer;

- za takšne politične razmere, da lahko delavci v procesu sprejemanja samoupravnih in političnih odločitev izražajo in uveljavljajo stališča svojega okolja;

- za večje znanje in usposobljenost delavcev za opravljanje poklicnega dela.

3.

Delavci se združujejo v zvezo sindikatov zato, da v njej organizirano delujejo za uresničevanje oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v okviru političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Zato je potrebno, da zveza sindikatov:

- pospešuje uveljavljanje delegatskega sistema in najširše sodelovanje delavcev pri uresničevanju oblasti delavskega razreda;

- spodbuja organizirano aktivnost delavcev pri obravnavi problematike, o kateri odločajo delegatski organi, ter zavzema stališča o vsebinskih vprašanjih, o katerih odločajo delegatski organi, in pri tem opozarja na posledice možnih rešitev;

- sodeluje pri delu delegatskih organov;

- demokratično predlaga in določa kandidate za delegate v organih upravljanja organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter kandidate za člane delegacij v skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti iz organizacij združenega dela;

— skrbi za politično usposabljanje delavcev za opravljanje samoupravnih in drugih družbenih funkcij;

— utrjuje enakopravnost, bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije ter razvija in ohranja revolucionarna izročila naprednega delavskega gibanja.

— razvija patriotizem in zavest delavcev o pomenu splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite in o tem, da so delovni ljudje aktivni dejavniki obrambe in zaščite svobode, celotnosti, neodvisnosti in z ustavo določene družbene ureditve.

4.

Zveza sindikatov Slovenije kot najširša razredna organizacija delavskega razreda se povezuje in združuje z drugimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami v Socialistično zvezo delovnega ljudstva Slovenije kot enotno fronto organiziranih socialističnih sil. V SZDL se v dogovoru z delovnimi ljudmi in občani, organiziranimi v Zvezo komunistov, Zvezo združenj borcev NOV in Zvezo socialistične mladine in drugih organizacijah dogovarja o skupnih stališčih in akcijah in zagotavlja uresničevanje interesov delavcev ter odločilno vlogo delavskega razreda v družbi.

Zveza sindikatov deluje v socialistični zvezi na podlagi idejnopolitične usmeritve zveze komunistov kot avantgarde delavskega razreda za uresničevanje samoupravnih družbenih odnosov in za odločujoč vpliv delavcev v političnem sistemu.

Zveza sindikatov neposredno sodeluje tudi z drugimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami, društvi in združenji.

5.

Zveza sindikatov Slovenije sestavlja skupaj z organizacijami zveze sindikatov drugih socialističnih republik in pokrajin Zvezo sindikatov Jugoslavije. Zveza sindikatov Slovenije aktivno in odgovorno sodeluje pri določanju politike Zveze sindikatov Jugoslavije ter je odgovorna za dosledno uresničevanje stališč, sklepov in odločitev, sprejetih v organih Zveze sindikatov Jugoslavije. Delavci, organizirani v sindikatih dejavnosti Slovenije, se glede na svoje interese povezujejo v okviru Zveze sindikatov Jugoslavije z ustreznimi organi sindikatov iz drugih republik in pokrajin.

6.

Mednarodna aktivnost zveze sindikatov je sestavni del boja za naš neodvisen samoupravni socialistični razvoj. V svoji mednarodni aktivnosti se zveza sindikatov bori za stalno širjenje razumevanja in sodelovanja med narodi, sindikati in delavskimi gibanji, za mir, neodvisnost, za družbeni napredek, povečanje družbene vloge delavskega razreda in za krepitev mednarodne delavske solidarnosti. Pri tem zveza sindikatov izhaja iz načela aktivnega miroljubnega sožitja in politike neuvrščenosti, vzpostavlja in razvija sodelovanje s tujimi naprednimi sindikati na podlagi skupnih interesov, samostojnosti, enakopravnosti in medsebojnega razumevanja.

Zveza sindikatov Slovenije se v skladu z načrtano politiko Zveze sindikatov Jugoslavije vključuje v mednarodno delavsko in sindikalno gibanje ter enakopravno sodeluje z drugimi sindikalnimi organizacijami, zlasti pa s sindikati dežel, v katerih začasno delajo naši delavci, da bi tako učinkovito reševala probleme v zvezi z njihovimi delovnimi in življenjskimi razmerami in vračanjem v domovino. Zveza sindikatov Slovenije razvija vsestransko sodelovanje s sindikati in drugimi delavskimi organizacijami sosednjih dežel.

I. SKUPNE DOLOČBE O ORGANIZIRANOSTI IN DELOVANJU ZVEZE SINDIKATOV

1. člen

Temeljni nosilci delovanja zveze sindikatov so delavci, organizirani v osnovni organizaciji zveze sindikatov.

Člani zveze sindikatov imajo pravico in dolžnost, da neposredno sodelujejo pri opredeljevanju stališč zveze sindikatov in pri njihovem uresničevanju.

2. člen

Delavci se organizirajo v osnovno organizacijo zveze sindikatov v temeljni organizaciji združenega dela oziroma v samoupravni delovni skupnosti.

Osnovna organizacija je temelj in izhodišče organiziranosti in delovanja Zveze sindikatov Slovenije. V njej delavci izražajo, soočajo in usklajujejo svoje interese in težnje v okviru samoupravnih organizacij in skupnosti ter oblikujejo skupna stališča in obratno — v njej se uresničujejo stališča in aktivnosti zveze sindikatov kot celote.

3. člen

Osnovne organizacije zveze sindikatov se povezujejo v občinsko organizacijo zveze sindikatov in Zvezo sindikatov Slovenije.

Člani organizacij in organov zveze sindikatov razvijajo različne oblike medsebojnega sodelovanja in skupnega delovanja, prek katerih vodijo politične akcije, ki zadevajo skupne interese delavcev, med seboj dohodkovno povezanih oziroma soodvisnih v procesu dela in ustvarjanju dohodka. Organi zveze sindikatov in sindikatov v ta namen organizirajo in sklicujejo problemske in akcijske konference ter tematska posvetovanja. Organi zveze sindikatov in sindikatov organizirajo tudi druge oblike sodelovanja osnovnih organizacij v skladu s skupnimi interesi delavcev posameznih osnovnih organizacij.

4. člen

Delavci-člani osnovnih organizacij zveze sindikatov se povezujejo tudi v sindikate dejavnosti ali v več sorodnih dejavnosti, da bi v njih izražali, usklajevali in uresničevali posebne interese delavcev dejavnosti, v katerih delajo.

5. člen

Delavci se v zvezi sindikatov organizirajo in delujejo tako, da neposredno ali prek svojih organov uresničujejo svoj vpliv na vseh ravneh družbene organiziranosti, kjer sprejemajo odločitve, ki zadevajo družbenoekonomski in politični položaj delavcev.

6. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov redno preverjajo svojo akcijsko in kadrovsko usposobljenost ter ocenjujejo rezultate svojega delovanja. Organizacije in organi zveze sindikatov odpravljajo ugotovljene pomanjkljivosti pri svojem delu in dajejo pobude organizacijam in organom zveze sindikatov, da sprejmejo potrebne ukrepe za boljšo organiziranost in večjo učinkovitost.

Organizacije in organi zveze sindikatov in sindikatov in druga stalna telesa enkrat na leto obravnavajo in ocenijo svoje delo, delo izvršnopolitičnih organov in njihovih članov ter drugih organov v minulem obdobju in sprejmejo letno programsko usmeritev.

Na teh sejah po potrebi zamenjajo posamezne člane in dopolnijo svojo sestavo.

7. člen

Organi zveze sindikatov morajo zagotavljati možnosti in načine za kolektivno delo in odločanje ter zagotavljati demokratično pripravljanje in dosledno uresničevanje ter preverjanje uresničevanja sprejetih dokumentov, stališč in sklepov.

Organi zveze sindikatov so za svoje delovanje odgovorni sindikalni organizaciji in njenim članom, obenem pa so v skladu s svojo funkcijo samostojni pri sprejemanju stališč.

Organi zveze sindikatov so kolektivna, demokratična politična telesa. Pri njihovem delu imajo vsi člani enake pravice in enako odgovornost.

V organih zveze sindikatov zastopajo člani organov skupne družbene interese in potrebe skladno s funkcijo sindikalnega organa, v katerega so izvoljeni, obenem pa zastopajo interese organizacij, iz katerih izhajajo.

Organi oziroma organizacije zveze sindikatov in sindikatov iz svoje sestave izvolijo izvršnopolitične organe.

Izvršnopolitični organi so za svoje delo odgovorni organom oziroma organizacijam zveze sindikatov.

Člani izvršnopolitičnih organov so skupno odgovorni za delo tega organa, obenem pa je vsak član osebno odgovoren za delo organa in za svoje delovno področje.

8. člen

Člani zveze sindikatov neposredno uresničujejo svoje pravice, dolžnosti in odgovornosti na sestankih osnovnih organizacij in v delegatsko sestavljenih oziroma voljenih organih zveze sindikatov.

Vsak član zveze sindikatov in vsaka sindikalna organizacija oziroma organ ima pravico in dolžnost, da prenaša v ustrezne organe zveze sindikatov vsa tista vprašanja in pobude, o katerih je potrebno sprejeti skupna politična stališča.

9. člen

Delegati zveze sindikatov v konferenci socialistične zveze in v družbenopolitičnem zboru skupščine družbenopolitične skupnosti imajo pravico in dolžnost, da v organih zveze sindikatov razpravljajo in zavzemajo stališča o vprašanjih, ki so na dnevnem redu organov, v katere so izvoljeni.

Delegati z prvega odstavka tega člena so dolžni poročati zvezi sindikatov o sklepih in delu organov, v katere so izvoljeni.

10. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov so dolžni ravnati pri nastajanju stališč in sklepov skladno z načelom demokratičnosti nato pa odgovorno in dosledno uresničevati demokratično sprejeta stališča in sklepe.

Načelo demokratičnosti v zvezi sindikatov pomeni pravico in dolžnost članov ter sindikalnih organizacij in organov, da oblikujejo stališča in sklepe sindikalnih organizacij in organov, v katere se povezujejo. To načelo zavezuje sindikalne organizacije in organe, da pri oblikovanju skupne politične usmeritve upoštevajo tudi posebne interese delavcev iz organizacij združenega dela.

11. člen

Načelo odgovornosti v zvezi sindikatov zavezuje člane ter organizacije in organe, da sprejeta stališča in sklepe dosledno in odgovorno uveljavljajo v politični akciji v svojem okolju. Načeli demokratičnosti in odgovornosti omogočata politično enotnost celotne sindikalne organizacije kot najširše družbenopolitične organizacije delavcev. Politična enotnost zveze sindikatov se ne izraža le v načelnem sprejemanju opredeljenih in dogovorjenih interesov delavskega razreda, temveč tudi usklajevanju neposrednih interesov delavcev v skupne interese delavskega razreda in v smotrnem doslednem uresničevanju teh sklepov.

12. člen

Delo organov zveze sindikatov in sindikatov je javno.

Člani zveze sindikatov in drugi delovni ljudje morajo biti obveščeni o stališčih in sklepih sindikalnih organov.

13. člen

Zveza sindikatov zagotavlja članom sindikalnih organov možnosti za učinkovito delovanje.

Zveza sindikatov politično in pravno ščiti člana oziroma funkcionarja sindikalnega organa pri opravljanju njegovih sindikalnih obveznosti, če je njegovo ravnanje skladno s tem statutom in s stališči zveze sindikatov.

14. člen

Organi zveze sindikatov kot enotne družbenopolitične organizacije delavcev praviloma z glasovanjem sprejemajo stališča in sklepe. Stališče in sklep sta sprejeta, če za njiju glasuje več kot polovica članov organa oziroma delegatov.

O stališčih in sklepih se praviloma glasuje javno.

Stališča in sklepi organov zveze sindikatov in sindikatov so obvezni za vse organizacije, ki se vključujejo vanje.

15. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov oblikujejo odbore in komisije ter druga delovna telesa.

Pri organizacijah in organih zveze sindikatov se organizirajo posebni sveti kot stalna ali občasna delovna telesa za obravnavo in preučitev posameznega problema oziroma vprašanj, ki so pomembna za utrjevanje ustavnega položaja delavcev.

16. člen

Sveti so oblika dela organov zveze sindikatov za poglobljeno obravnavo in oblikovanje stališč za reševanje posameznih pomembnih področij sindikalnega delovanja. Sveti zlasti strokovno in politično pomagajo organom zveze sindikatov pri oblikovanju stališč do posameznih vprašanj iz dela organov zveze sindikatov.

17. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov s sklepom opredelijo ustanovitev vsakega posameznega sveta. Pri tem upoštevajo potrebe in možnosti.

18. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov izvolijo nadzorni odbor, ki spremlja uresničevanje dogovorjene porabe sredstev sindikalne članarine in zakonitost finančnega poslovanja.

Nadzorni odbor sodeluje z organi zveze sindikatov pri pripravi, sprejemanju in uresničevanju dokumentov s področja finančno-materialnega poslovanja.

Nadzorni odbor najmanj enkrat na leto poroča o svojem delu organizaciji oziroma stalnemu organu zveze sindikatov in predlaga ukrepe s področja finančno-materialnega poslovanja. Nadzorni odbor analizira politiko financiranja in finančno-materialnega poslovanja organizacij in organov zveze sindikatov ter predlaga organom zveze sindikatov, da sprejmejo ukrepe, ki so potrebni za uresničevanje politike financiranja.

II. ČLAN ZVEZE SINDIKATOV — PRAVICE IN DOLŽNOSTI

19. člen

Član zveze sindikatov je lahko:

— delavec v temeljni in pogodbeni organizaciji združenega dela oziroma v delovni skupnosti;

— delavec v pogodbenem delovnem razmerju z delovnim človekom, ki samostojno opravlja dejavnost z osebnim delom z delovnimi sredstvi v lasti občanov, ter delavec v pogodbenem delovnem razmerju z drugo osebo;

— združen kmet, ki pridobiva pretežni del svojega dohodka v temeljni združni organizaciji oziroma temeljni organizaciji kooperantov;

— civilna oseba, zaposlena v Jugoslovanski ljudski armadi.

— delovni človek, ki z osebnim delom samostojno opravlja umetniško ali kulturno dejavnost in ki ne zaposluje drugih delavcev;

— delovni človek, ki opravlja dejavnost z osebnim delom z delovnimi sredstvi v lasti občanov, če združuje svoje delo in sredstva v za drugo ali se neposredno povezuje z organizacijo združenega dela in z njo trajno sodeluje ter ima s tem položaj delavca v združenem delu.

Članstvo v zvezi sindikatov je prostovoljno. Delavci se včlanjujejo v zvezo sindikatov v osnovni organizaciji na podlagi izjave, da sprejemajo statut Zveze sindikatov Slovenije in Zveze sindikatov Jugoslavije.

Vodstvo osnovne organizacije je dolžno, da ob vstopu v članstvo seznani člana z njegovimi pravicami in dolžnostmi.

Članstvo v zvezi sindikatov se dokazuje s člansko knjižico.

20. člen

Zveza društev upokojencev Slovenije je kolektivni član Zveze sindikatov Slovenije.

Delavci, ki so se upokojili, lahko ostanejo člani osnovne organizacije zveze sindikatov, če se tako sami odločijo.

21. člen

Članstvo v zvezi sindikatov zadržijo nezaposleni člani in člani, ki služijo vojaški rok. Ti člani ne plačujejo članarine, druge pravice in dolžnosti pa uresničujejo:

— začasno nezaposleni člani v občinski organizaciji zveze sindikatov na območju občine, v kateri so bili nazadnje zaposleni;

— člani zveze sindikatov, ki služijo vojaški rok, v osnovni organizaciji, v katero so bili včlanjeni pred odhodom v JLA.

22. člen

Članstvo v zvezi sindikatov preneha z izstopom člana in s črtanjem ali z izključitvijo.

Član zveze sindikatov je lahko črtan ali izključen iz članstva, če krši statutarne določila.

O izstopu ali črtanju iz članstva in o ponovnem sprejemu razpravlja in odloča izvršni odbor osnovne organizacije, o izključitvi pa osnovna organizacija.

O pritožbi člana proti sklepu o črtanju iz članstva ali proti sklepu, s katerim je bil zavrnjen ponoven sprejem v članstvo, odločijo člani osnovne organizacije na članskem sestanku.

O pritožbi člana proti izključitvi iz članstva odloča občinski svet zveze sindikatov in drugi organi Zveze sindikatov Slovenije.

23. člen

Član zveze sindikatov ima zlasti pravico in dolžnost, da:

— svobodno izraža svoje interese, jih usklajuje z interesi drugih članov, določa skupni interes in na tej podlagi oblikuje politična stališča zveze sindikatov ter si prizadeva za njihovo uresničevanje;

— sodeluje pri izpopolnjevanju organiziranosti in metod delovanja zveze sindikatov;

— neposredno in aktivno sodeluje v akcijah osnovne organizacije;

— sodeluje pri izdelavi in sprejemu programa dela, pri pripravi in sprejemanju stališč in sklepov na vseh ravneh sindikalne organiziranosti;

— uresničuje sprejete sklepe in stališča organov zveze sindikatov in sindikatov;

— voli delegate in člane organov zveze sindikatov in je lahko voljen na te dolžnosti;

— lahko zahteva odpoklic in ugotavlja odgovornost članov organov oziroma organov, če niso aktivni ali ne uresničujejo sprejetih sklepov in stališč;

— zahteva pomoč in varstvo osnovne organizacije, če so kršene njegove samoupravne pravice oziroma pravice drugih delavcev;

- se zaradi varstva samoupravnih pravic in vseh pravic iz dela obrača na službe pravne pomoči organov zveze sindikatov;
- ima pravico do pritožbe na vse organe zveze sindikatov v zvezi z uveljavljanjem svojih članskih pravic;
- plačuje članarino v svoji osnovni organizaciji zveze sindikatov;
- v primeručasne nezaposlenosti lahko prejema denarno pomoč.

24. člen

Delavci, organizirani v zvezi sindikatov, se pri svojem delovanju kot delavci v združenem delu in kot člani zveze sindikatov med seboj nagovarjajo s tovarišem oziroma tovarišico. S tem izpričujejo svojo tesno družbenoekonomsko povezanost in soodvisnost ter si zavestno prizadevajo za uveljavljanje naprednejših in bolj tovariških in humanih odnosov med ljudmi v samoupravni socialistični družbi.

III. VOLITVE V ZVEZI SINDIKATOV

25. člen

Pri izbiri članov in delegatov organov zveze sindikatov in sindikatov je treba upoštevati:

- odnos kandidatov do sistema socialističnega samoupravljanja in vloge družbenopolitičnih organizacij in posebej zveze sindikatov v tem sistemu;
 - družbenopolitično in samoupravno aktivnost kandidatov;
 - podporo oziroma zaupanje delovnega okolja, iz katerega izhajajo kandidati;
 - strukturo delavcev glede na spol, starost, dejavnost in socialni sestav.
 - sorazmerno sestavo glede na vse dele delovnega procesa, zlasti delavcev iz neposredne proizvodnje oziroma osnovne dejavnosti.
- Pri kadrovanju sindikalnih funkcionarjev je potrebno upoštevati družbeno dogovorjena načela in merila kadrovske politike.

26. člen

Evidentiranje in kandidiranje članov sindikalnih organov mora biti v organizacijah in organih zveze sindikatov javno.

Volitve organov zveze sindikatov in sindikatov oziroma posameznih članov se opravijo praviloma s tajnim glasovanjem.

Izvoljeni so tisti kandidati, ki dobijo največ glasov članov volilnega telesa, vendar ne manj kot polovice članov.

27. člen

Organi zveze sindikatov lahko namesto članov, ki jim je prenehal mandat, izvolijo nove člane po postopku, ki velja za redno izvolitev. To opravi svet zveze sindikatov za svojo sestavo ter sestavo organov, ki jih voli kongres oziroma skupščina, odbori sindikatov dejavnosti pa za svojo sestavo. Tako lahko izvolijo največ tretjino novih članov.

28. člen

Mandat članov stalnih organov zveze sindikatov in sindikatov traja:

- 2 leti — v osnovnih organizacijah, konferencah osnovnih organizacij v delovnih organizacijah in koordinacijskih odborih sindikata v sestavljenih organizacijah združenega dela;
- 4 leta — v drugih organih zveze sindikatov in sindikatov.

29. člen

Mandat predsednikov, podpredsednikov in sekretarjev sveta zveze sindikatov traja dve leti.

Mandat predsednikov in podpredsednikov odborov sindikatov dejavnosti traja dve leti.

Mandat drugih nosilcev voljenih in imenovanih funkcij v organih zveze sindikatov in sindikatov je enak mandatu organa, v katerem opravljajo funkcijo.

Član izvršno-političnega organa zveze sindikatov oziroma sindikata je lahko izvoljen v isti organ največ dvakrat zapored.

Predsednik, podpredsednik in sekretar organa je lahko izvoljen na isto dolžnost največ dvakrat zapored.

30. člen

Delegata za skupščine in kongres volijo:

- osnovne organizacije: za skupščino občinske organizacije zveze sindikatov in skupščine sindikatov v občini;
- občinske organizacije zveze sindikatov: za kongres Zveze sindikatov Slovenije in za kongres Zveze sindikatov Jugoslavije;
- občinski odbori oziroma osnovne organizacije, kjer ni občinskih odborov: za skupščine sindikatov Slovenije.

Status delegatov imajo tudi dosedanji člani sveta oziroma odbora sindikata dejavnosti in člani nadzornega odbora, vendar ne glasujejo o poročilu o delu v preteklem obdobju in o razrešnici organa. Status

delegata na kongresu ZSS imajo tudi člani statutarne komisije ZSS ter člani sveta in nadzornega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije.

31. člen

Člane organov zveze sindikatov volijo:

- člani na občnem zboru osnovne organizacije: izvršni odbor osnovne organizacije;
- delegati osnovnih organizacij na skupščini občinske organizacije zveze sindikatov: občinski svet zveze sindikatov;
- delegati občinskih organizacij zveze sindikatov na kongresu: republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Člane občinskega odbora sindikata dejavnosti volijo delegati na skupščini sindikata v občini, člane republiškega odbora pa delegati na skupščini sindikata Slovenije.

Delegata v medobčinski svet zveze sindikatov volijo občinski sveti zveze sindikatov.

Delegata v konferenco osnovnih organizacij zveze sindikatov volijo osnovne organizacije.

Delegata v koordinacijski odbor sindikata volijo osnovne organizacije oziroma konference osnovnih organizacij zveze sindikatov.

32. člen

Občinski oziroma republiški svet zveze sindikatov volita izmed svojih članov delegata v občinsko oziroma republiško konferenco Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Delegati zveze sindikatov v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine so praviloma člani občinskega sveta zveze sindikatov, delegati zveze sindikatov v družbenopolitičnem zboru Skupščine SR Slovenije pa republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Delegati iz drugega odstavka tega člena, ki niso člani občinskega ali republiškega sveta zveze sindikatov, imajo status člana tega organa.

33. člen

Zveza društev upokojencev Slovenije kot kolektivni član Zveze sindikatov Slovenije voli svoje delegata za kongres in skupščine zveze sindikatov ter predlaga svoje člane v občinske svete in v republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

34. člen

Člana organa oziroma delegata v organu zveze sindikatov oziroma sindikata je mogoče razrešiti zlasti:

- če ne izpolnjuje svojih dolžnosti v sindikalnem organu;
- če mu preneha članstvo v organizaciji;
- če sam zahteva razrešitev.

35. člen

Član organa zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti lahko zahteva razrešitev, če oceni, da ne more več opravljati svojih obveznosti.

Organ, katerega član je zahteval razrešitev, je dolžan o tem razpravljati in oceniti razloge ter sprejeti ali zavrniti predlog.

Organ zveze sindikatov in sindikata, ki ugotovi, da so izpolnjeni pogoji za razrešitev posameznika ali več članov, sprejme sklep o razrešitvi in obenem začne postopek za izvolitev novih članov.

IV. OSNOVNA ORGANIZACIJA ZVEZE SINDIKATOV

36. člen

Osnovna organizacija zveze sindikatov je temeljna oblika političnega organiziranja in delovanja delavcev v zvezi sindikatov. V osnovni organizaciji delavci organizirano uresničujejo svoje interese in statutarne pravice ter dolžnosti.

37. člen

Osnovna organizacija zveze sindikatov v pravilih opredeli svojo organiziranost in oblike ter metode delovanja.

Osnovna organizacija sprejema dolgoročne usmeritve za svoje delovanje in na tej podlagi delovne načrte. Pri tem upošteva vlogo, naloge in načine delovanja, kot so določeni s tem statutom, in si prizadeva, da bi čimbolj učinkovito delovala za uresničevanje interesov delavcev. Pri določanju in izpolnjevanju svojih nalog mora osnovna organizacija upoštevati sklepe in stališča ustreznih organov zveze sindikatov in sindikatov.

Osnovna organizacija kot sestavni del občinske organizacije je dolžna vanjo prenašati interese svojih članov ter v njej sprejeta stališča dosledno uresničevati.

38. člen

Delavci-člani zveze sindikatov v temeljni organizaciji združenega dela oziroma v delovni skupnosti praviloma ustanovijo eno osnovno organizacijo.

Pobudo za ustanovitev osnovne organizacije lahko dajo delavci, osnovna organizacija, konferenca osnovnih organizacij in občinska organizacija zveze sindikatov.

39. člen

Če so posamezni deli temeljne organizacije združenega dela v različnih krajih oziroma v različnih občinah, delavci v temeljni organizaciji združenega dela ustanovijo več osnovnih organizacij.

V tem primeru se osnovna organizacija poveže tudi v ustrezno občinsko organizacijo.

V temeljnih organizacijah združenega dela, ki imajo delovne enote z večjim številom delavcev, lahko delavci v soglasju z občinsko organizacijo zveze sindikatov ustanovijo več osnovnih organizacij.

40. člen

V primerih iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena se vse osnovne organizacije zveze sindikatov povežejo na ravni temeljne organizacije združenega dela ali druge samoupravne delovne skupnosti in po delegatskem načelu oblikujejo sindikalno konferenco.

Sindikalna konferenca v temeljni organizaciji združenega dela predstavlja osnovne organizacije pri sprejemanju samoupravnih odločitev na ravni temeljne organizacije združenega dela.

Sindikalna konferenca lahko voli svoj izvršno-politični organ: predsedstvo.

41. člen

Če je v delovni skupnosti delavcev, ki opravljajo dela in naloge za družbenopolitične organizacije, družbenopolitične skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in družbene organizacije ali društva, malo delavcev, se lahko delavci take delovne skupnosti povežejo z delavci drugih delovnih skupnosti z enako ali sorodno dejavnostjo in ustanovijo skupno osnovno organizacijo zveze sindikatov.

V skupno osnovno organizacijo se povežejo delavci, tudi če niso samoupravno organizirani v delovni skupnosti.

Če je v delovni skupnosti delavcev skupnih služb malo delavcev, se ti povežejo v osnovno organizacijo zveze sindikatov skupaj z delavci ene od temeljnih organizacij združenega dela.

42. člen

Delavci v pogodbenih delovnih razmerjih z delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom z delovnimi sredstvi v lasti občanov, in delavci v pogodbenih delovnih razmerjih z drugimi osebami se praviloma organizirajo v osnovno organizacijo za območje krajevne skupnosti, lahko pa tudi za območje več krajevnih skupnosti ali občine, pri čemer morajo upoštevati število delavcev in druge pogoje.

Delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno opravljajo umetniško ali kulturno dejavnost, se praviloma organizirajo v osnovno organizacijo za območje občine.

Združeni kmet in delovni človek, ki opravlja dejavnost z osebnim delom in z delovnimi sredstvi v lasti občanov, se vključi v osnovno organizacijo v kmetijski ali drugi zadrugi oziroma organizaciji združenega dela skupaj z delavci, s katerimi združuje delo in sredstva.

Civilne osebe, zaposlene v JLA, upoštevajo pri svoji organiziranosti odlok sveta Zveze sindikatov Jugoslavije o organiziranosti civilnih oseb, zaposlenih v JLA, v Zvezo sindikatov Jugoslavije.

43. člen

Osnovna organizacija zveze sindikatov zlasti:

1. organizira politično razpravo o vseh vprašanjih, ki so pomembna za članstvo, in na podlagi stališč članstva spodbuja, da o posameznih vprašanjih razpravljajo tudi samoupravni organi in telesa;

2. vztrajno deluje za uresničevanje pravic delavcev in njihovih neposrednih interesov ter mobilizira delavce za uresničevanje samoupravnih sprejetih odločitev, zlasti pa za uresničevanje nalog, določenih v tem statutu in v drugih dokumentih organov zveze sindikatov;

3. spodbuja ali obravnava pobude delavcev ter samoupravnih in družbenih organov za uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov po ustavi in zakonu o združenem delu, zlasti pa za razvijanje dohodkovnih odnosov ter združevanje dela in sredstev;

4. v oblikah delovanja in akcijskega povezovanja z drugimi osnovnimi organizacijami zveze sindikatov v dohodkovnih in reprodukcijskih celotah ter v dejavnostih, vejah in grupacijah daje predloge za sprejem družbenih dogovorov, s katerimi so podrobneje določena merila za uveljavljanje z zakonom določenih pogojev za ustanavljanje temeljnih in delovnih organizacij, ter sodeluje pri tem;

5. spodbuja združevanje dela in sredstev ter vzpostavljanje širših oblik povezovanja združenega dela;

6. od organa upravljanja zahteva, da organizira predhodno razpravo o vseh vprašanjih, ki so pomembna za delavce; na podlagi demokratično izraženih in usklajenih stališč članstva sodeluje v razpravi o vseh vprašanjih, o katerih delavci odločajo z osebnim izjavljanjem;

7. sodeluje z organi upravljanja v temeljni organizaciji združenega dela;

8. vodi akcijo za to, da delavci zavestno in odgovorno izvršujejo svoje delovne in samoupravne pravice, obveznosti in odgovornosti;

9. predlaga sprejetje in spremembe samoupravnih splošnih aktov, samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, sodeluje pri sprejemanju samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter pripravlja politične temelje za njihovo sprejetje;

10. podpisuje samoupravne sporazume in družbene dogovore, zlasti pa širši upravni sporazum o združevanju delavcev v temeljno organizacijo združenega dela in delovno skupnost, samoupravni sporazum o osnovah in merilih za pridobivanje dohodka, razporejanje dohodka in čistega dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev, o temeljih plana ter o delovnih razmerjih;

11. sproži spor pred sodiščem združenega dela, kadar ni podpisala samoupravnega sporazuma na podlagi pooblastila, ki ga daje zakon o združenem delu, sporazum pa uporabljajo v temeljni organizaciji združenega dela, ali kadar oceni, da so s samoupravnim splošnim aktom in s samoupravnim sporazumom kršene samoupravne pravice delavcev ali družbene lastnine;

12. spodbuja sporazumevanje o temeljih plana razvoja in pri tem sodeluje, spremlja uresničevanje s planom določenih ciljev, predlaga ukrepe za celovitejšo uresničevanje plana in sproža vprašanje odgovornosti, kadar se plan ne uresničuje;

13. daje mnenje o predlogu sklepa o sklenitvi sporazuma o posojilu za investicijska vlaganja in drugih dogovorov in samoupravnih sporazumov, na podlagi katerih zbirajo sredstva v večjem obsegu za razširitev materialne podlage dela, ali o združevanju sredstev lastne akumulacije za dolgoročne naložbe;

14. vodi kandidacijski postopek, določa kandidate za člane organov upravljanja temeljne, delovne in sestavljene organizacije združenega dela, širših oblik združevanja in povezovanja ter za člane disciplinske komisije v temeljni organizaciji združenega dela in predlaga kandidate za organe samoupravne delavske kontrole in druge organe.

15. predlaga kandidate ter vodi kandidacijski postopek v temeljni organizaciji združenega dela za volitve delegacij za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti;

16. delegira svojega predstavnika v razpisno komisijo za imenovanje poslovnega organa temeljne organizacije združenega dela in delovne skupnosti;

17. zavzema se za ustvarjanje pogojev za delo delegacij, spodbuja njihovo delovanje in sodelovanje v oblikovanju smernic za njihovo delo;

18. deluje za to, da se v organizaciji združenega dela ustvarjajo pogoji za nemoteno delo organov samoupravne delavske kontrole, obravnava predloge in ugotovitve organov samoupravne delavske kontrole, družbenega pravobranilca samoupravljanja, službe družbenega knjigovodstva ter drugih družbenih organov; v zvezi s tem zavzema stališča in predlaga sprejetje ustreznih ukrepov;

19. od ustreznih organov zahteva redno, pravočasno, resnično in popolno ter po vsebini in obliki razumljivo ter dostopno obveščanje delavcev in se zavzema za izobraževanje delavcev za samoupravljanje, za njihovo idejnopolično usposabljanje, za marksistično, splošno, kulturno, estetsko in strokovno izobraževanje;

20. ščiti samoupravne pravice delavcev in družbeno lastnino, zastopa delavca pri uresničevanju njegovih pravic, s političnim delovanjem ustvarja pogoje za to, da v temeljni organizaciji združenega dela ne prihaja do sporov in konfliktov; če pa do njih pride, začne postopek za rešitev nastalega spora in sodeluje pri njegovem reševanju;

21. zahteva začetek disciplinskega postopka, daje mnenje disciplinski komisiji in zastopa delavca pred disciplinsko komisijo, kadar članstvo osnovne organizacije zveze sindikatov oceni, da gre za kršitev samoupravnih pravic delavca in na zahtevo delavca;

22. spremlja in ocenjuje delo samoupravnih organov, poslovnih organov, delegacij in delegatov; sproža postopek za ugotavljanje njihove odgovornosti in daje pobude za njihov odpoklic;

23. zavzema stališča o predlaganih ukrepih družbenega varstva v organizaciji združenega dela;

24. se vključuje v delovanje krajevne konference SZDL ter sodeluje v samoupravnem in političnem življenju krajevne skupnosti in si prizadeva za krepitev sodelovanja med temeljno organizacijo združenega dela in krajevno skupnostjo; zlasti tako, da zagotavlja aktivno de-

lovanje delavcev pri uresničevanju njihovih interesov v krajevnih skupnostih;

25. skupaj z ustrežno organizacijo zveze socialistične mladine skrbi za vključevanje mladih delavcev v samoupravljanje in z njo sodeluje pri obravnavanju in reševanju problemov in interesov mladih delavcev;

26. sodeluje pri organiziranju in aktivnosti delavcev v pripravah na splošno ljudsko obrambo in pri uresničevanju družbene samozaščite;

27. ugotavlja kulturne potrebe delavcev in usmerja njihovo kulturno življenje, skrbi, da celotna kulturna dejavnost izhaja iz interesov delavskega razreda, in se zavzema, da zadovoljevanje kulturnih potreb delavcev postane sestavni del planov temeljnih organizacij združenega dela;

28. spodbuja različne oblike rekreacije ter zabavnega in športnega življenja delavcev in organiziranega letnega oddiha;

29. se bori za dosledno uresničevanje načela socialistične solidarnosti;

30. si prizadeva za stalno rast življenjskega in družbenega standarda delavcev na podlagi povečevanja produktivnosti dela in dohodka;

31. pomaga članom zveze sindikatov, ki so bolni ali pa so se poškodovali pri delu, in pomaga reševati njihove osebne in družinske probleme;

32. razvija ustrezne oblike povezovanja in sodelovanja z upokojenimi delavci in z delovnimi invalidi ter skrbi za urejanje njihovega materialnega in socialnega položaja;

33. s svojim delovanjem zagotavlja, da bodo delavci uresničevali svoje pravice, ki izhajajo iz ustave, zakona o združenem delu in drugih družbenih dokumentov;

34. skrbi za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih izročil delavskega gibanja.

44. člen

Člani osnovne organizacije vsako drugo leto na svojem občnem zboru zlasti:

- ocenijo delovanje v dveletnem obdobju,
- sprejmejo usmeritev za delovanje,
- izvolijo izvršni odbor in
- nadzorni odbor.

Člani osnovne organizacije po potrebi sprejmejo na članskem sestanku skupna stališča o vprašanih, ki zadevajo njihove interese, in se dogovorijo o njihovem uresničevanju.

Upošteva potrebe in organizacijske možnosti, člani osnovne organizacije organizirajo tudi druge oblike in metode za svoje politično delovanje, na primer: sindikalne skupine, akcijske in problemske konference, sestanke po izmenah in seminarje, komisije in druga delovna telesa.

45. člen

Izvršni odbor je izvršilno-politični organ osnovne organizacije.

Izvršni odbor osnovne organizacije organizira njeno delovanje, jo predstavlja in sprejema ukrepe za uresničevanje sklepov in stališč ter opravlja druge naloge v zvezi z uresničevanjem nalog in vloge osnovne organizacije zveze sindikatov.

Izvršni odbor člani izvolijo na občnem zboru; v njem morajo biti ustrezno zastopani delavci iz delov delovnega procesa oziroma iz sindikalnih skupin.

46. člen

Izvršni odbor osnovne organizacije je za svoje delo odgovoren članom osnovne organizacije, za izvajanje skupno dogovorjenih stališč in nalog pa tudi organom zveze sindikatov, katerih sestavni del je osnovna organizacija, in organom sindikatov, v katere se povezuje.

Izvršni odbor izvoli svojega predsednika, sekretarja, blagajnika in po potrebi tudi podpredsednika ter oblikuje komisije in druga delovna telesa.

V osnovnih organizacijah, ki imajo manj kot 30 članov, opravljajo funkcijo izvršnega odbora vsi člani in izvolijo le predsednika, sekretarja in blagajnika, lahko izvolijo tudi izvršni odbor, ki organizira delovanje te osnovne organizacije.

47. člen

Izvršni odbor:

- vodi delo osnovne organizacije;
- predstavlja osnovno organizacijo v postopku razprave in sprejemanja samoupravnih odločitev v temeljni in drugi organizaciji združenega dela in v delovni skupnosti;
- predstavlja osnovno organizacijo na področju samostojnega osebnega dela v postopku razprave o kolektivni pogodbi;

- zbira pobude in ugotavlja interese članov osnovne organizacije;
- pripravlja predloge stališč in sklepov, ki jih sprejme osnovna organizacija;

- zagotavlja možnosti, da lahko delavci v procesu sprejemanja samoupravnih odločitev izražajo in uveljavljajo svoja stališča;

- skrbi za politično osveščanje članov osnovne organizacije;
- sodeluje v postopkih iz delovnih razmerij delavcev in v postopkih pred samoupravnimi sodišči;

- oblikuje in predlaga stališča osnovne organizacije do predlogov, mnenj, ocen in stališč širših sindikalnih organizacij, v katere se povezuje osnovna organizacija;

- uresničuje skupno dogovorjeno politiko zveze sindikatov;

- je politično odgovoren za delovanje delegacij in uveljavljanje delegatskega sistema ter delegatskih odnosov in skrbi, da imajo delegacije zagotovljene pogoje za delo;

- sodeluje s člani delegacij in delegati za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti in jih seznaja s stališči sindikalne organizacije ter ustvarja politične možnosti za njihovo delovanje;

- zagotavlja, da se v samoupravnih splošnih aktih organizacij združenega dela opredeli odgovornost članov delegacij in delegatov pri uresničevanju nalog, ki so jih sprejeli s svojo izvolitvijo.

- daje pobude za akcijsko sodelovanje z drugimi organizacijami zveze sindikatov;

- sodeluje z drugimi dejavniki v temeljni organizaciji združenega dela;

- skrbi za učinkovito obveščanje članov osnovne organizacije;

- organizira delo osnovne organizacije, koordinira in usmerja delo sindikalnih skupin in delovnih teles;

- oblikuje in sprejema stališča o konkretnih vprašanih, za katera ga pooblasti osnovna organizacija, in opravlja druge naloge.

48. člen

V temeljni organizaciji združenega dela, v kateri je večje število članov ali več med seboj ločenih delovnih enot ali kjer je izmensko delo, osnovna organizacija ustanovi sindikalne skupine. Sindikalna skupina je oblika delovanja osnovne organizacije.

Sindikalna skupina se praviloma organizira za isto skupino delavcev kot samoupravna delovna skupina, tako omogoča neposredno sodelovanje članov. Vsaka sindikalna skupina ima poverjenika, ki ga iz svojih vrst izvolijo člani skupine. Poverjenik vodi delovanje skupine.

Sindikalna skupina omogoča, da člani vplivajo na oblikovanje politike in sklepov osnovne organizacije in njenega izvršnega odbora, in je oblika, prek katere se člani seznajajo s sklepi izvršnega odbora osnovne organizacije in širših sindikalnih vodstev.

Sindikalna skupina, organizirana v delu temeljne organizacije združenega dela, ki deluje v drugi občini, se povezuje tudi v občinsko organizacijo zveze sindikatov in koordinacijski odbor sindikata glede na sedež tega dela temeljne organizacije združenega dela.

V. POVEZOVANJE OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV V DELOVNI IN SESTAVLJENI ORGANIZACIJI ZDRUŽENEGA DELA

49. člen

Osnovne organizacije v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, ki sestavljajo delovno organizacijo, povezujejo svoje delo v konferenci osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Konferenca osnovnih organizacij zveze sindikatov je organ osnovnih organizacij. Konferenco osnovnih organizacij zveze sindikatov sestavljajo delegati osnovnih organizacij.

Konferenca ima predsednika, lahko pa tudi izvršilni organ, ki organizira njeno delo.

50. člen

Konferenca uresničuje funkcije Zveze sindikatov v delovni organizaciji, začena aktivnost osnovnih organizacij Zveze sindikatov v zvezi z vprašanji, ki so skupnega pomena in interesa za uresničevanje funkcij Zveze sindikatov v delovni organizaciji: usklajuje stališča osnovnih organizacij Zveze sindikatov o posameznih vprašanih, povezuje posebne interese članstva osnovnih organizacij Zveze sindikatov in jih usklajuje s širšimi interesi delavcev v delovni organizaciji, v združenem delu in v družbi ter opravlja druge zadeve, ki jih ji zaupajo osnovne organizacije Zveze sindikatov.

Konferenca sprejema stališča in sklepe na podlagi demokratično

izraženih in usklajenih stališč članstva osnovnih organizacij Zveze sindikatov. Če v konferenci ni mogoče uskladiti stališč delegatov osnovnih organizacij Zveze sindikatov — članov konference, konferenca organizira razpravo članstva osnovnih organizacij Zveze sindikatov o spornem vprašanju.

Osnovna organizacija zveze sindikatov ima pravico dati pobudo, da konferenca prouči svoj sklep ali stališče, konferenca pa mora obravnavati to pobudo in s svojim stališčem seznaniti osnovno organizacijo.

Usklajena stališča in sklepi konference so obvezni za vse člane in osnovne organizacije zveze sindikatov.

Osnovne organizacije zveze sindikatov v konferenci zlasti:

- sprejemajo stališča o vprašanih, ki so predmet samoupravnega sporazuma o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo in drugih samoupravnih splošnih aktov, ki jih delavci v temeljnih organizacijah združenega dela sprejemajo v delovni organizaciji;

- se dogovarjajo o povezovanju osnovnih organizacij v sindikate dejavnosti.

Ko konferenca sprejema skupna stališča oziroma oblikuje skupno politiko o navedenih vprašanih, sodeluje z občinskim in medobčinskim svetom zveze sindikatov pri oblikovanju stališč in pri razčiščevanju spornih vprašanj.

51. člen

Konferenca osnovnih organizacij zveze sindikatov lahko sklicuje za obravnavo posameznih vprašanj akcijske in problemske konference in v ta namen po potrebi oblikuje delovne skupine za pripravo posameznih predlogov za reševanje vprašanj in oblikovanje skupnih stališč.

Konferenca lahko oblikuje tudi komisije in druga telesa.

52. člen

Delovanje osnovnih organizacij zveze sindikatov v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih oziroma konferenc osnovnih organizacij v delovnih organizacijah povezuje v sestavljenih organizacijah združenega dela koordinacijski odbor sindikata, ki ga sestavljajo delegati osnovnih organizacij oziroma konferenc osnovnih organizacij.

Koordinacijski odbor sindikata ima predsednika, ki organizira delo odbora.

Odbor obravnava pobude, predloge in probleme iz osnovnih organizacij oziroma konferenc osnovnih organizacij delovnih organizacij in organizira takšno delovanje, da pride do razčiščevanja in razprav v osnovnih organizacijah in do poenotenja stališč o bistvenih vprašanih skupnega delovanja.

53. člen

Koordinacijski odbor sindikata v sestavljeni organizaciji usklajuje stališča osnovnih organizacij zveze sindikatov in konferenc osnovnih organizacij o vseh vprašanih, ki so skupnega interesa v sestavljeni organizaciji in pomembna za uresničevanje funkcije zveze sindikatov v sestavljeni organizaciji; opravlja druge funkcije, ki mu jih zaupajo osnovne organizacije ali konference, sproža aktivnost osnovnih organizacij in konferenc za uresničevanje skupno sprejetih stališč ter neposredno deluje za uresničevanje stališč v samoupravnih in drugih organih sestavljene organizacije.

Skupna stališča in smernice sindikalnih organizacij v organizacijah združenega dela, ki sestavljajo sestavljeno organizacijo združenega dela, lahko sprejemajo le osnovne organizacije neposredno ali na podlagi njihovega ooblastila delegati vseh osnovnih organizacij in konferenc osnovnih organizacij zveze sindikatov na posebni problemski konferenci, ki se oblikuje za vsako zasedanje posebej.

54. člen

Pri oblikovanju skupnih stališč in smernic osnovnih organizacij v sestavljeni organizaciji združenega dela sodeluje koordinacijski odbor pri razčiščevanju spornih vprašanj in oblikovanju stališč z ustreznimi občinskimi in medobčinskimi organi zveze sindikatov in sindikatov in aktivno sodeluje v akciji.

Pri oblikovanju pomembnejših stališč sodeluje koordinacijski odbor tudi z ustreznimi republiškimi odbori sindikatov in republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije.

VI. DELOVANJE ZVEZE SINDIKATOV V KRAJEVNI SKUPNOSTI

55. člen

Zveza sindikatov zagotavlja povezovanje delavcev v združenem delu in delovnih ljudi ter občanov v krajevnih skupnostih.

Zveza sindikatov se v krajevni skupnosti zavzema za uresničevanje interesov delavcev v zvezi s tistimi vprašanji, ki jih kot občani rešujejo na območju krajevnih skupnosti. Njene naloge so zlasti, da:

- spodbuja in razvija neposredno povezovanje med temeljnimi in drugimi organizacijami združenega dela in krajevnimi skupnostmi, v katerih delavci delajo oziroma prebivajo, in skrbi, da delavci izvolijo delegate v skupščine krajevnih skupnosti ter za razvijanje njihove delegatske odgovornosti;

- spodbuja samoupravno planiranje v temeljni organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti, katerega sestavni del je tudi samoupravno sporazumevanje o združevanju sredstev in dela za uresničevanje skupno dogovorjenih planov v krajevnih skupnostih in občinah;

- spodbuja ustanavljanje in delovanje enot samoupravnih interesnih skupnosti in temeljnih samoupravnih interesnih skupnosti;

- si prizadeva za povezovanje in sodelovanje vseh delavcev na območju krajevnih skupnosti pri oblikovanju in uresničevanju njihovih interesov v kraju, kjer prebivajo;

- usmerja člane zveze sindikatov, ki delujejo v delegacijah krajevnih skupnosti, da pri svojem delegatskem delovanju v skupščinah družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti ob obravnavanju interesov in potreb delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti hkrati tudi upoštevajo programe in potrebe celotnega združenega dela kot tudi svojih organizacij združenega dela;

- si prizadeva za vključevanje čim večjega števila delavcev v samoupravne organe, v delegacije krajevnih skupnosti ter v delovanje družbenopolitičnih organizacij v krajevni skupnosti.

- razvija tradicije delavskega gibanja.

56. člen

Osnovne organizacije in občinski svet zveze sindikatov so odgovorni, da bodo lahko delavci v krajevni skupnosti uveljavljali in uresničevali svoje resnične interese, zato skupaj določijo najustreznejše organizacijske oblike in metode delovanja zveze sindikatov.

57. člen

Da bi delavci v združenem delu lahko uresničevali svoje naloge v krajevni skupnosti, se osnovne organizacije zveze sindikatov prek svojih delegatov neposredno povezujejo v krajevno konferenco socialistične zveze v skladu z njenimi pravili.

58. člen

V krajevnih skupnostih, kjer so možnosti in potrebe, ustanovijo osnovne organizacije zveze sindikatov poseben koordinacijski odbor sindikata ali drug ustrezen organ zveze sindikatov. Ta odbor je oblika dela osnovnih organizacij zveze sindikatov z območja krajevnih skupnosti in osnovnih organizacij, katerih člani prebivajo v tej krajevni skupnosti, za usklajevanje in reševanje njihovih interesov v krajevni skupnosti ter za spodbujanje tesnejšega povezovanja med organi krajevnih skupnosti in temeljnih organizacij združenega dela.

Organi zveze sindikatov v občini so dolžni spodbujati, usmerjati in spremljati delo koordinacijskih odborov sindikata v krajevnih skupnostih.

VII. OBČINSKA ORGANIZACIJA ZVEZE SINDIKATOV

59. člen

Občinsko organizacijo zveze sindikatov sestavljajo člani, organizirani v osnovnih organizacijah zveze sindikatov, ki imajo sedež v tej občini.

Občinska organizacija zveze sindikatov vključuje tudi vse druge oblike organiziranosti in medsebojne povezanosti osnovnih organizacij zveze sindikatov in sindikate posameznih dejavnosti v občini.

60. člen

Delavci, organizirani v osnovne organizacije v občinski organizaciji zveze sindikatov, izražajo, usklajujejo in uveljavljajo svoje neposredne in skupne interese o vseh vprašanih, ki se uresničujejo na ravni občine.

61. člen

Organi občinske organizacije zveze sindikatov neposredno sodelujejo z osnovnimi organizacijami pri uresničevanju njihovih nalog.

Občinska organizacija zveze sindikatov spodbuja uveljavljanje in utrjevanje takih oblik organiziranosti in metod delovanja zveze sindikatov v krajevni skupnosti, ki bodo zagotavljale prisotnost in aktivnost delavcev pri reševanju vprašanj na območju krajevnih skupnosti, kjer delajo oziroma živijo.

62. člen

Organi zveze sindikatov spodbujajo in omogočajo delavcem, da se o svojih posebnih interesih dogovarjajo v sindikatih dejavnosti. V ta namen tesno sodelujejo z odbori sindikatov posameznih dejavnosti v občini in republiki.

V organih zveze sindikatov v občini se dogovarjajo občinski odbori sindikatov dejavnosti o skupnih aktivnostih in spremljajo rezultate uresničevanja dogovorjenih nalog.

Organi občinske organizacije zveze sindikatov zagotavljajo potrebne pogoje za delovanje sindikatov dejavnosti v občini.

63. člen

Občinska organizacija je sestavni del Zveze sindikatov Slovenije, zato sodeluje v delu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in njegovih organov predvsem tako, da vanje prenaša vse tiste skupne interese delavcev, za katere je potrebno določiti enotno politiko Zveze sindikatov Slovenije.

Občinska organizacija je odgovorna za uresničevanje stališč organov Zveze sindikatov Slovenije v občini; sodeluje tudi v sindikalnih akcijah, ki jih organizirajo, usmerjajo ali vodijo republiški organi zveze sindikatov.

64. člen

Organi občinske organizacije zveze sindikatov so:

- skupščina, ki se sklicuje vsaka štiri leta,
- konferenca, ki se sestane po potrebi za obravnavo posameznih pomembnejših vprašanj,
- občinski svet,
- nadzorni odbor.

65. člen

Delegat za skupščino občinske organizacije zveze sindikatov izvoli osnovne organizacije zveze sindikatov.

Skupščina občinske organizacije zveze sindikatov izvoli občinski svet na podlagi evidentiranja in kandidiranja v osnovnih organizacijah. Pri sestavi sveta je potrebno zagotoviti zastopanost dejavnosti v občini in omogočiti neposreden vpliv osnovnih organizacij zveze sindikatov na delo občinskega sveta in pri tem upoštevati tudi število članov zveze sindikatov in število osnovnih organizacij v občini.

66. člen

Organizacija zveze sindikatov v občini:

- usmerja in spodbuja delo osnovnih organizacij in jim pomaga pri uresničevanju njihove družbene vloge, nalog in obveznosti;
- usklajuje interese osnovnih organizacij in opredeljuje njihov skupni interes, ki ga uresničujejo v občini;
- spodbuja samoupravno povezovanje organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti;
- daje pobude za akcije v občinski organizaciji socialistične zveze in v njih aktivno sodeluje;
- sodeluje pri določanju kriterijev kadrovske politike in podrobnejših meril za izvolitev delegacij in delegatov;
- predlaga svoje delegate, sodeluje pri določanju skupne liste delegatov za družbenopolitični zbor skupščine občine in določa smernice za njihovo delo;
- daje pobudo za družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje, sodeluje v procesih dogovarjanja in sporazumevanja ter sprejema družbene dogovore;
- vodi akcije za to, da z delovanjem osnovnih organizacij zveze sindikatov in njihovih oblik akcijskega povezovanja v organizacijah združenega dela spremljajo družbene dogovore in da kriterije iz družbenih dogovorov vnesejo v samoupravne sporazume;
- zavzema se za uresničevanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov;
- sodeluje v samoupravnem planiranju in pri oblikovanju kriterijev in meril ter spremlja uporabo kriterijev in meril za pridobivanje dohodka v svobodni menjavi dela v samoupravnih interesnih skupnostih v občini;
- oblikuje politična stališča o vprašanjih, o katerih odločajo v samoupravnih interesnih skupnostih in družbenopolitični skupnosti;
- sprejme kolektivne pogodbe, ki urejajo položaj delavcev, zaposlenih pri nosilcih osebnih sredstev v lasti občanov,
- skrbi za usposabljanje delavcev, delegacij in delegatov za samoupravljanje;
- predlaga svoje delegate v družbenopolitični zbor občine;
- voli svoje delegate v družbene svete;

— sodeluje pri sprejemanju in uresničevanju načrtov ter programov s področja splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite;

— zboru združenega dela občinske skupščine predlaga listo kandidatov za člane disciplinskih komisij;

— delegira svojega predstavnika v razpisno komisijo za imenovanje poslovnega organa organizacije združenega dela, ki je po zakonu ali odloku skupščine družbenopolitične skupnosti organizacija posebnega družbenega pomena;

— varuje samoupravne pravice delavcev in družbeno lastnino;

— organizira pravno, gmotno in drugo pomoč članom zveze sindikatov pri uresničevanju njihovih pravic;

— uresničuje sklepe in stališča republiškega sveta in dogovore, sprejete na medobčinskem svetu ZS.

67. člen

Občinski svet zveze sindikatov izvoli iz svojih vrst predsedstvo kot izvršno-politični organ.

Občinski svet izvoli iz svojih vrst predsednika, podpredsednika(e) in sekretarja občinskega sveta.

Občinski svet po potrebi imenuje tudi sekretarja(e), ki opravlja(jo) strokovno-politične naloge za svet in njegove organe.

68. člen

Za posamezna področja aktivnosti in posamezne naloge občinski svet oziroma njegovo predsedstvo oblikuje svete, odbore, komisije in druga delovna telesa.

69. člen

Občinska organizacija zveze sindikatov določi svojo organiziranost in način delovanja s statutarnim sklepom.

VIII. ZVEZA SINDIKATOV V POSEBNI DRUŽBENOPOLITIČNI SKUPNOSTI

70. člen

Organizacijo zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti sestavljajo člani, organizirani v osnovnih in občinskih organizacijah zveze sindikatov.

71. člen

Vloga in naloge zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti izhajajo iz vloge in položaja, ki jih ima posebna družbenopolitična skupnost. Pri tem je potrebno izhajati iz vseh tistih interesov delavcev, organiziranih v osnovnih organizacijah in občinskih organizacijah zveze sindikatov, ki so skupni delavcem v vseh občinah oziroma jih lahko delavci uresničujejo v tej posebni družbenopolitični skupnosti. Svet zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti je tudi oblika medsebojnega sodelovanja občinskih svetov.

72. člen

Organizacija zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti ima praviloma enake organe kot organizacija zveze sindikatov v občini.

Določbe o občinski organizaciji zveze sindikatov smiselno veljajo in se uporabljajo tudi za organizacijo zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti.

Organiziranost in način delovanja organizacije zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti določa statutarni sklep.

IX. ZVEZA SINDIKATOV NA MEDOBCINSKEM OBMOČJU

73. člen

Medobčinski svet zveze sindikatov je stalna oblika sodelovanja in usklajevanja dela občinskih svetov zveze sindikatov.

Medobčinski svet zveze sindikatov omogoča medsebojno sodelovanje občinskih organizacij pri načrtovanju in vodenju akcij, usklajevanju politike o vprašanjih, ki jih je potrebno enotno obravnavati na medobčinski ravni, pri izmenjavi pridobljenih izkušenj pri političnem delovanju ipd.

74. člen

Medobčinski svet je tudi oblika in metoda delovanja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki omogoča skupno in usklajeno delovanje občinskih organizacij pri uresničevanju skupnih akcij in nalog Zveze sindikatov Slovenije.

75. člen

Medobčinski svet ustanovijo v dogovoru z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije občinski sveti zveze sindikatov na medobčinskem območju.

Medobčinski svet zveze sindikatov sestavljajo delegati, ki jih izvoli občinski sveti zveze sindikatov.

Medobčinski svet zveze sindikatov izvoli v dogovoru z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije predsednika, podpredsednika in po potrebi sekretarja. Po potrebi oblikuje tudi druga delovna telesa za obravnavanje posameznih vprašanj ali za vodenje posameznih akcij.

Predsednik medobčinskega sveta spodbuja in povezuje delo občinskih svetov ter sodeluje v njihovem delu. Predsednik medobčinskega sveta odgovarja za svoje delo medobčinskemu svetu in republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

X. SINDIKATI DELAVCEV POSAMEZNIH DEJAVNOSTI

76. člen

Da bi zagotovili uspešnejše in učinkovitejše uresničevanje družbenopolitične vloge zveze sindikatov v združenem delu in v političnem sistemu in da bi se lahko izražali in usklajevali posebni interesi in problemi delavcev posameznih dejavnosti oziroma področij, se v zvezi sindikatov ustanovijo sindikati dejavnosti.

Sindikati posameznih dejavnosti omogočajo delavcem izražanje in usklajevanje njihovih posebnih interesov, dogovarjanje o reševanju skupnih vprašanj ter prenašanje problemov in interesov v zvezo sindikatov.

Sindikati usklajujejo svoje delovanje v zvezi sindikatov in uresničujejo skupno dogovorjene programe in naloge.

77. člen

Vsebina delovanja sindikatov za posamezne dejavnosti so zlasti:

- pridobivanje dohodka, uspešnost gospodarjenja, samoupravno planiranje in razvoj posameznih dejavnosti;

- osnove in merila za ugotavljanje prispevka delavca k rezultatom dela;

- svobodna menjava dela;

- inovacije in raziskovalna dejavnost in proizvodna tekmovanja delavcev;

- specifične možnosti za organiziranje temeljnih in drugih organizacij združenega dela;

- delovne in življenjske razmere delavcev v posameznih dejavnostih;

- izobraževanje in usposabljanje delavcev za delo in doseganje boljših delovnih rezultatov.

Sindikati se zavzemajo tudi za enakopraven družbenoekonomski položaj delavcev v pogodbenem razmerju z delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom z delovnimi sredstvi v lasti občanov, in za njihovo vključevanje v družbenopolitično življenje.

78. člen

V zvezi sindikatov Slovenije so sindikati delavcev:

1. energetike,
2. kemične in nekovinske industrije,
3. kovinske in elektroindustrije,
4. tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije,
5. gozdarstva in lesarstva,
6. papirne, grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti,
7. kmetijstva in živilske industrije,
8. prometa in zvez,
9. gradbeništva,
10. trgovine,
11. gostinstva in turizma,
12. komunalnega in stanovanjskega gospodarstva,
13. obrti,
14. vzgoje, izobraževanja in znanosti,
15. kulture,
16. zdravstva in socialnega varstva,
17. finančnih organizacij,
18. družbenih in državnih organov.

79. člen

Delavci, osnovne, občinske in republiške organizacije ter organi zveze sindikatov in sindikatov lahko dajo pobudo za oblikovanje novih sindikatov in ukinitve ali združitve kateregakoli od sindikatov, ki so navedeni v prejšnjem členu.

Sklep o ustanovitvi oziroma ukinitvi sindikata dejavnosti sprejme

kongres oziroma konferenca Zveze sindikatov Slovenije po poprejšnji razpravi v sindikalnih organizacijah.

Organ zveze sindikatov, ki je dobil pobudo za oblikovanje, ukinitve ali združitve sindikata, je dolžan organizirati razpravo v ustreznih organizacijah in organih zveze sindikatov ter predlagati spremembe kongresu ali konferenci Zveze sindikatov Slovenije.

80. člen

V sindikate posameznih dejavnosti oziroma več sorodnih dejavnosti se povezujejo delavci prek svojih osnovnih organizacij glede na glavno dejavnost temeljne organizacije združenega dela.

Občinski svet zveze sindikatov oceni pravilnost odločitve osnovne organizacije glede povezovanja v sindikat. Če meni, da odločitev ni primerna, da osnovni organizaciji pobudo, naj ponovno obravnava to odločitev in ji tudi predlaga, v kateri sindikat naj bi se povezala.

81. člen

Skupščina sindikata delavcev je najvišji organ sindikata, ki se sešane vsako četrto leto.

Skupščina sindikata Slovenije:

- oceni delovanje v štiriletnem obdobju,

- sprejme usmeritev za delovanje v prihodnjem obdobju,

- voli republiški odbor.

Sklep o sklicu skupščine sprejme republiški odbor sindikata dejavnosti in z njim določi sestavo in ključ za izvolitev delegatov v skupščino in program priprav na skupščino.

82. člen

Sindikati dejavnosti uresničujejo svojo statutarno vlogo tako, da delavcem v posameznih dejavnostih prek različnih oblik in metod neposrednega soočanja interesov omogočajo reševanje njihovih specifičnih vprašanj.

V ta namen sindikat izbira najustreznejše oblike in metode delovanja, zlasti pa neposredno spodbuja in sodeluje pri aktivnosti osnovnih organizacij.

83. člen

Republiški odbor kot stalni organ sindikata dejavnosti mora biti sestavljen tako, da so zastopane ožje dejavnosti oziroma panoge, iz katerih se delavci povezujejo v ta sindikat, in da zagotavlja tudi ustrezno teritorialno zastopanost.

Kandidate za člane republiškega odbora predlagajo občinski odbori sindikatov oziroma v občini, kjer ni odbora, osnovne organizacije zveze sindikatov ustrezne dejavnosti prek občinskega sveta zveze sindikatov, ki vodi usklajevalni postopek.

Pri sestavi republiškega odbora je potrebno upoštevati število članov in osnovnih organizacij ter občinskih odborov, ki se povezujejo v sindikat.

84. člen

Republiški odbor v soglasju z republiškim svetom zveze sindikatov voli predsednika, po potrebi podpredsednika in imenuje sekretarja. Sekretar organizira delo republiškega odbora in skrbi za uresničevanje sklepov ter opravlja druge naloge za republiški odbor.

Republiški odbor voli izvršni odbor in oblikuje komisije za posamezna trajno pomembna področja delovanja sindikata, po potrebi pa tudi druga delovna telesa.

85. člen

Republiški odbori sindikatov, v katere se povezujejo osnovne organizacije iz več dejavnosti oziroma panog, organizirajo ustrezne oblike medsebojnega sodelovanja osnovnih organizacij iz posameznih dejavnosti. V ta namen organizirajo sestanke predsednikov osnovnih organizacij oziroma konferenc osnovnih organizacij in druge oblike sodelovanja. Za posamezne ožje dejavnosti lahko organizirajo tudi druge oblike medsebojnega sodelovanja — republiške sindikalne konference.

Republiške sindikalne konference se organizirajo, da bi v njih delavci posameznih ali več ožjih dejavnosti oziroma panog izmenjavali izkušnje o vprašanjih, ki izhajajo iz sorodnosti dela. Te konference, ki so oblika dela sindikatov, zlasti:

- obravnavajo uspešnost poslovanja temeljnih organizacij združenega dela ter pridobivanje in razporejanje dohodka in osebnih dohodkov;

- obravnavajo vrednotenje ustvarjalnega dela ter rezultatov dela v gospodarskih oziroma družbenih dejavnostih;

- sodelujejo pri pripravi in sprejemanju samoupravnega sporazuma svoje dejavnosti o uresničevanju z zakonom o združenem delu določenih pogojev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij.

86. člen

Republiški odbor zlasti:

- deluje na podlagi programske usmeritve, ki jo je sprejela skupščina sindikata;
- sprejema usmeritev za svoje delo v krajšem ali daljšem obdobju,
- sprejema stališča in sklepe v zvezi s svojimi nalogami;
- je dolžan v republiškem svetu in njegovih organih usklajevati posebne interese sindikata dejavnosti s skupnimi interesi zveze sindikatov;
- podpisuje družbeni dogovor ali samoupravni sporazum, ki velja za dejavnosti.
- sklepa kolektivne pogodbe.

87. člen

Izvršni odbor republiškega odbora skrbi za uresničevanje vloge in nalog sindikata dejavnosti in v ta namen organizira problemska posvetovanja, akcijske konference in druge oblike medsebojnega sodelovanja osnovnih organizacij posameznih dejavnosti ali panog oziroma osnovnih organizacij iz temeljnih organizacij združenega dela, ki so dohodkovno ali drugače soodvisne.

88. člen

Skupščina sindikata dejavnosti sprejme statutarni sklep, v katerem podrobneje opredeli organiziranost in metode delovanja.

89. člen

Osnovne organizacije se v skladu s potrebami in interesi povezujejo v okviru dejavnosti v občini.

Pri sprejemu sklepa o povezovanju osnovnih organizacij v sindikat dejavnosti v občini sodelujeta občinski svet zveze sindikatov in republiški odbor ustreznega sindikata. Če se osnovne organizacije odločijo za povezovanje, izvolijo občinski odbor sindikata.

Člane občinskega odbora voli skupščina sindikata v občini na podlagi predlogov osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Občinski odbor izvoli predsednika, izjemoma pa tudi izvršni odbor. Po potrebi imenuje tudi sekretarja.

Občinski odbor razvija metode delovanja, ki zagotavljajo povezovanje osnovnih organizacij v sindikat dejavnosti in njihovo sodelovanje pri uresničevanju nalog sindikata dejavnosti.

90. člen

Občinski odbor povezuje osnovne organizacije ter usklajuje posebne interese delavcev iz osnovnih organizacij sorodnih dejavnosti.

Občinski odbor prenaša posebne interese delavcev iz osnovnih organizacij sorodnih dejavnosti in jih usklajuje v občinskem svetu zveze sindikatov.

Občinski odbor deluje z osnovnimi organizacijami pri uresničevanju skupno dogovorjenih nalog.

91. člen

Osnovne organizacije zveze sindikatov posamezne dejavnosti lahko v sodelovanju z občinskim svetom zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti in z republiškim odborom ustanovijo odbor sindikata v posebni družbenopolitični skupnosti.

Osnovne organizacije, ki se niso povezale v sindikat dejavnosti v občini, in občinski odbori se lahko v sodelovanju z občinskimi in medobčinskimi sveti zveze sindikatov povezujejo na medobčinskem območju, če so za to zainteresirani in če so možnosti za skupno delovanje. V ta namen izvolijo medobčinski odbor sindikata.

Osnovne organizacije istega sindikata z območja dveh ali več sosednjih občin lahko ustanovijo skupen odbor s sedežem pri enem od občinskih svetov zveze sindikatov.

XI. ZVEZA SINDIKATOV SLOVENIJE IN NJENI ORGANI

92. člen

Zvezo sindikatov Slovenije sestavljajo člani, ki so organizirani v osnovnih in občinskih organizacijah zveze sindikatov.

Zveza sindikatov Slovenije vključuje tudi vse druge oblike organiziranosti in medsebojne povezanosti osnovnih, občinskih in republiških organizacij zveze sindikatov in sindikatov.

93. člen

Zveza sindikatov Slovenije in njeni organi uresničujejo vse tiste funkcije, ki so opredeljene z ustavo in z drugimi družbenimi dokumenti.

V organih Zveze sindikatov Slovenije se sprejemajo skupna stališča o vprašanjih, ki so skupna delavcem, organiziranim v osnovne in občinske organizacije zveze sindikatov.

Zveza sindikatov Slovenije uresničuje svojo družbeno vlogo tako, da se zavzema za razvoj samoupravnih dohodkovnih odnosov kot temeljev razvoja samoupravnih socialističnih odnosov v združenem delu in v političnem sistemu, samoupravno organiziranje in povezovalje združenega dela; določanje razvojne politike republike; usklajevanje razvojnih načrtov organizacij združenega dela; uresničevanje svobodne menjave dela; ustanavljanje in delovanje samoupravnih interesnih skupnosti; dviganje življenjske ravni delavcev; izobraževanje in usposabljanje delavcev za samoupravljanje ter utrjevanje razredne zavesti in odgovornosti; razvijanje solidarnosti delovnih ljudi in delavskega razreda; uresničevanje enakopravnosti ter krepitev bratstva in enotnosti narodov in narodnosti; zagotavljanje pogojev za delovanje ustanov za varstvo samoupravnih pravic delavcev, družbene lastnine in samoupravnega političnega sistema; krepitev sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Zveza sindikatov Slovenije:

- spodbuja, sprejema in usklajuje pobude organizacij in organov zveze sindikatov za reševanje družbenopolitičnih vprašanj v republiki in se zavzema za uresničevanje skupnih stališč;

- spodbuja, usmerja in organizira sprejemanje družbenih dogovorov ter samoupravnih sporazumov v republiki, zlasti pa tistih, ki jih podpisuje;

- voli svojo delegacijo v republiško konferenco SZDL in sodeluje v njej;

- predlaga svoje možne delegate za družbenopolitični zbor skupščine SR Slovenije;

- daje mnenje o predlogih zakonov in odlokov ter pobude za sprejem zakonov in odlokov;

- voli svoje delegate v družbene svete republike in sodeluje v njihovem delu;

- sodeluje z organizacijami in organi zveze sindikatov in sindikatov pri uresničevanju njihove vloge in nalog.

Zveza sindikatov Slovenije sodeluje pri oblikovanju in uresničevanju stališč in politike Zveze sindikatov Jugoslavije in je odgovorna za njihovo uresničevanje.

94. člen

Organi Zveze sindikatov Slovenije so:

- kongres,

- konferenca, ki se po potrebi sestane za obravnavo posameznih pomembnejših vprašanj,

- republiški svet kot stalni najvišji organ Zveze sindikatov Slovenije,

- statutarne komisije,

- nadzorni odbor Zveze sindikatov Slovenije.

95. člen

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije skliče kongres Zveze sindikatov Slovenije najmanj dva meseca pred začetkom dela kongresa.

V sklepu o sklicu kongresa republiški svet določi število delegatov, ključ in merila za njihovo izvolitev ter pripravi predlog programa priprav na kongres.

96. člen

Kongres:

- obravnava in oceni delovanje Zveze sindikatov Slovenije,

- sprejme programsko usmeritev za delovanje v prihodnjem obdobju;

- sprejme statut Zveze sindikatov Slovenije oziroma njegove spremembe in dopolnitve;

- voli člane republiškega sveta in nadzornega odbora Zveze sindikatov Slovenije in statutarne komisije, člane sveta in nadzornega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije iz SR Slovenije in delegate za kongres Zveze sindikatov Jugoslavije.

97. člen

Postopek in način sklica konference Zveze sindikatov Slovenije je praviloma enak postopku za sklic kongresa.

Konferenca Zveze sindikatov Slovenije sprejema skupna stališča o posameznih pomembnejših področjih sindikalnega delovanja. Konferenca lahko sprejme tudi spremembe in dopolnitve statuta Zveze sindikatov Slovenije o postopku, ki je predviden s tem statutom.

98. člen

Število, sestava in način volitev članov republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije se določijo s posebnim sklepom, ki ga sprejme republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Pri sestavljanju kandidatne liste za člane republiškega sveta je potrebno poleg drugih meril iz tega statuta upoštevati ustrezno teritorialno zastopanost in zastopanost dejavnosti ter zagotoviti sorazmerno število delavcev iz neposredne proizvodnje oziroma osnovne dejavnosti.

V republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije ima najmanj po enega člana vsak republiški odbor sindikata.

Status člana republiškega sveta imajo tudi člani sveta Zveze sindikatov Jugoslavije iz Slovenije.

99. člen

Republiški svet izvoli izmed svojih članov predsedstvo kot izvršno-politični organ.

Republiški svet iz svoje sestave izvoli predsednika, podpredsednika in sekretarja.

Za uresničevanje svojih nalog na posameznih področjih republiški svet ZSS in njegovo predsedstvo oblikujeta odbore, komisije in svete ter določita njihovo sestavo in področje dela.

100. člen

Republiški svet zlasti:

- deluje na podlagi programske usmeritve za delovanje zveze sindikatov, ki je bila sprejeta na kongresu, in je odgovoren za njeno uresničevanje;
- uresničuje stališča in sklepe, sprejete na konferenci Zveze sindikatov Slovenije;
- sprejema stališča in sklepe o vseh vprašanih, ki so v interesu delavcev in jih je potrebno reševati na enotni podlagi;
- določa usmeritev za delo v posameznem obdobju;
- usmerja aktivnost organizacij in organov zveze sindikatov in sindikatov k aktualnim vprašanjem delavcev;
- razvija take metode delovanja, ki omogočajo sodelovanje članov zveze sindikatov pri oblikovanju stališč in sklepov;
- sprejema pobude in predloge sindikalnih organov za obravnavo posameznih aktualnih vprašanj delavcev;
- sodeluje v postopku sprejemanja in odloča o podpisu družbenih dogovorov za območje SR Slovenije;
- predstavlja Zvezo sindikatov Slovenije v SZDL Slovenije, v Skupščini SR Slovenije, v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti in drugih organizacijah in organih;
- skrbi za uresničevanje politike Zveze sindikatov Jugoslavije in konkretnih sklepov.

101. člen

Republiški svet določi s poslovníkom:

- način dela sveta;
- način izvolitve, sestavo in način dela predsedstva;
- delovno področje in sestavo svetov, odborov, komisij in drugih delovnih teles republiškega sveta oziroma predsedstva;
- delovno področje in sestavo sekretariata predsedstva;
- način povezovanja republiških odborov sindikatov dejavnosti v delu republiškega sveta in njegovih organov;
- način sodelovanja predsednikov medobčinskih svetov zveze sindikatov v delu republiškega sveta in njegovih organov;
- notranje odnose, organiziranost in metode dela sveta in drugih organov.

102. člen

Predsedstvo republiškega sveta zlasti:

- vodi akcije za uresničevanje sklepov republiškega sveta;
- sprejema sklepe v skladu s sprejetimi stališči republiškega sveta;
- sprejema stališča in sklepe v primeru, ko ni mogoče sklicati seje republiškega sveta, vendar mora o sprejetih sklepih in stališčih seznaniti republiški svet na prvi prihodnji seji;
- skrbi za usklajeno delovanje republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in republiških odborov sindikatov;
- povezuje delo svetov, odborov, komisij in drugih delovnih teles republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.
- imenuje komisije in druga delovna telesa za posamezne naloge oziroma za spremljanje uresničevanja sindikalnih akcij na posameznih področjih;
- usmerja delo občinskih in medobčinskih svetov zveze sindikatov in z njimi sodeluje;
- usmerja delovanje delovne skupnosti republiškega sveta.

103. člen

Kongres Zveze sindikatov Slovenije voli statutarno komisijo. Statutarna komisija zlasti:

- razlaga določila statuta ZSS,
- skrbi za usklajenost posameznih določil statuta ZSS s statutom ZSJ in predlaga ustrezne spremembe kongresu oziroma konferenci ZSS,
- spremlja in analizira uresničevanje statuta ZSS,
- pripravlja predloge sprememb in dopolnitev statuta za kongres ali konferenco ZSS,
- poroča kongresu ZSS o svojem delu.

104. člen

Organiziranost in delovanje Zveze sindikatov Slovenije v vojnih razmerah ureja poseben sklep, ki ga sprejme predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

XII. OBVEŠČANJE V ZVEZI SINDIKATOV SLOVENIJE

105. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov so dolžni pravočasno informirati članstvo o svoji aktivnosti, zlasti pa o sklepih in stališčih, ki jih sprejemajo, o akcijah, ki jih vodijo, in o rezultatih svojega delovanja.

Organi zveze sindikatov določajo način in sredstva, prek katerih sistematično obveščajo članstvo in širšo javnost.

Organi zveze sindikatov lahko izdajajo stalne ali občasne publikacije, časopise, biltene, informacije ipd.

106. člen

Zveza sindikatov Slovenije izdaja glasilo »Delavska enotnost«, druge časopise in publikacije.

Z glasilom »Delavska enotnost« in drugimi publikacijami Zveza sindikatov Slovenije skrbi za celotno obveščanje članstva, organov in javnosti o dogajanju v zvezi sindikatov in na drugih področjih.

Odločitev o izdajanju in vsebinski zasnovi glasila »Delavska enotnost« in drugih publikacij sprejme republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, ki imenuje tudi glavnega in odgovornega urednika in družbene organe upravljanja ter določi njihovo sestavo.

XIII. FINANCIRANJE IN FINANČNO-MATERIALNO POSLOVANJE

107. člen

Organizacija in dejavnost zveze sindikatov se financira s članarino in z drugimi dohodki. Članarina je enotna v SR Sloveniji in SFRJ in znaša 0,6 % od neto osebnega dohodka člana.

Osnova za obračun članarine združenega kmeta je katastrski dohodek. Osnova za obračun članarine delovnega človeka, ki z osebnim delom samostojno opravlja umetniško ali kulturno dejavnost, je dohodek, dosežen v preteklem letu.

Članarina se plačuje v osnovnih organizacijah zveze sindikatov.

Dohodki, zbrani s članarino, so skupna sredstva Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije.

108. člen

Članarina je namenjena za financiranje aktivnosti organizacij in organov zveze sindikatov v skladu s tem statutom.

Članarina se uporablja zlasti za:

- funkcionalne izdatke
- materialne stroške,
- financiranje delovnih skupnosti organov zveze sindikatov.

109. člen

Članarina se v Zvezi sindikatov Slovenije deli skladno z obsegom posamezne organizacije in nalogami sindikalnih organov. Vsak organ zveze sindikatov in sindikatov mora dobiti sredstva, potrebna za uresničevanje svoje vloge in nalog, ki jih ima po tem statutu.

110. člen

Podrobnejša odločila o uporabi članarine in merila za njeno delitev opredeli republiški svet Zveze sindikatov Slovenije v pravilniku o financiranju in finančno-materialnem poslovanju, ki ga sprejme po razpravi v osnovnih in občinskih organizacijah.

Pri tem upošteva tudi ustrezen pravilnik oziroma dogovore, sprejete v svetu ZSJ.

XIV. DELOVNE SKUPNOSTI PRI OBČINSKIH IN REPUBLIŠKEM SVETU ZVEZE SINDIKATOV

111. člen

Za opravljanje del in nalog strokovno-politične, analitično-razi-skovalne, administrativno-tehnične in materialno-finančne narave ustanovljajo organi zveze sindikatov delovne skupnosti.

V delovnih skupnostih lahko ustanovljajo organi zveze sindikatov tudi posebne delovne enote.

Če ima delovna skupnost organa zveze sindikatov malo delavcev, lahko ti delavci skupaj z delavci organov družbenopolitičnih organizacij organizirajo — oblikujejo skupno delovno skupnost, v kateri ure-sničujejo svoje samoupravne pravice in dolžnosti.

112. člen

Delovne skupnosti so pravne osebe.

Na delovne skupnosti ni mogoče prenesti pooblastil, pravic in od-govornosti za zadeve, katerih opravljanje je v pristojnosti organov zveze sindikatov.

Z delovnimi sredstvi, s katerimi delajo delavci v delovni skupnosti, upravlja zveza sindikatov.

Glede uporabe in razpolaganja z delovnimi sredstvi imajo delavci pravice, obveznosti in odgovornosti, določene s samoupravnim spora-zumom, ki ureja razmerja med delovno skupnostjo in organom zveze sindikatov.

113. člen

Delavci delovnih skupnosti pridobivajo dohodek delovne skupnosti neposredno s svobodno menjavo dela.

V mejah dohodka iz prejšnjega odstavka pridobivajo delavci v de-lovni skupnosti sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v sk-ladu s načelom delitve po delu in z družbeno določenimi osnovami in merili, ki veljajo pri delitvi za organizacije združenega dela.

114. člen

Medsebojne obveznosti, pravice in odgovornosti urejajo organi zveze sindikatov in delavci delovnih skupnosti s samoupravnim spora-zumom. Medsebojna delovna razmerja in druge pravice, obveznosti in odgovornosti, ki temelje na združevanju dela, urejajo delavci de-lovni skupnosti samostojno in v skladu s samoupravnim sporazu-mom iz prejšnjega odstavka.

Delavci delovne skupnosti v skladu z naravo dela in nalog, ki jih opravljajo, prevzamejo za svoje delo družbenopolitično odgovornost.

Delavci, ki ne oblikujejo delovne skupnosti, lahko sklenejo po-godbo z organom zveze sindikatov, s katerim urejajo razmerja iz 1. odstavka tega člena.

115. člen

Delovna skupnost ima vodjo delovne skupnosti, ki ga imenuje in razrešuje organ zveze sindikatov, potem ko o tem dobi tudi mnenje organa upravljanja delovne skupnosti.

Vodja delovne skupnosti vodi njeno delo, koordinira delovni pro-ces, odgovarja za izpolnjevanje sklepov organov zveze sindikatov, ki zadevajo delovno skupnost, in uresničuje sklepe samoupravnih orga-nov delovne skupnosti.

116. člen

V delovnih skupnostih združujejo svoje delo in urejajo posamezne pravice, obveznosti in odgovornosti s področja medsebojnih delovnih razmerij delavcev tudi profesionalni politični delavci organov zveze sindikatov in sindikatov.

117. člen

O vseh statusnih spremembah delovnih skupnosti odločajo organi zveze sindikatov, ki so jih ustanovili.

Ob statusnih spremembah mora biti delavcem delovnih skupnosti na podlagi njihovega dela zagotovljena materialna in socialna varnost v skladu z zakonom.

118. člen

Organi zveze sindikatov ustanovljajo službe pravne pomoči, ki za-gotavljajo članom zveze sindikatov brezplačno pravno pomoč glede varstva njihovih samoupravnih pravic in pravic iz delovnih razmerij.

XV. ZNAKI IN ODLIČJA

119. člen

Emblem Zveze sindikatov Slovenije je peterokotno polje, v kate-rem so zobato kolo, plamenica, srp in kladivo ter dva snopa žitnega klasja, ki ju prepletata lipovi vejici.

Vsak sindikat dejavnosti ima tudi svoj znak, ki je tradicionalno do-ločen ali pa ga na novo določi republiški odbor.

120. člen

Zveza sindikatov Slovenije in sindikati dejavnosti imajo svojo skupno zastavo, ki je rdeče barve. Razmerje med širino in dolžino je ena proti dva. V levem zgornjem kotu zastave je emblem Zveze sindi-katov Slovenije in napis »Zveza sindikatov Jugoslavije — Zveza sin-dikatov Slovenije«.

Vsaka osnovna organizacija in vsi ostali organi zveze sindikatov in sindikatov imajo lahko svoj prapor. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije s posebnim pravilnikom opredeli prapor in njegovo upora-bo.

121. člen

Vsaka osnovna organizacija zveze sindikatov in vsi stalni organi zveze sindikatov in sindikatov imajo svoj pečat.

Pečat je okrogel in ima besedilo z imenom osnovne organizacije oziroma organa zveze sindikatov ali sindikatov. V sredini pečata je emblem Zveze sindikatov Slovenije.

122. člen

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije podeljuje po posebnem pravilniku zlati znak Zveze sindikatov Slovenije in priznanja samou-pravljalcem. Oboje lahko prejmejo zaslužni posamezniki ali organi-zacije.

Občinski sveti zveze sindikatov po posebnem pravilniku podelju-jejo zaslužnim posameznikom ali organizacijam srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije.

123. člen

Član zveze sindikatov ima člansko izkaznico; njeno obliko in vse-bino določi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

XVI. STATUS PRAVNE OSEBE

124. člen

Osnovne, občinske in republiška organizacija Zveze sindikatov Slovenije ter organizacije zveze sindikatov v posebni družbenopolitični skupnosti in medobčinski sveti zveze sindikatov so pravne osebe in zato samostojne nosilke pravic in obveznosti po tem statutu, statu-tarnih sklepih in drugih samoupravnih splošnih aktih.

Za skupne organe osnovnih organizacij zveze sindikatov v delovnih organizacijah in v sestavljenih organizacijah združenega dela so po medsebojnem sporazumu nosilke pravic in obveznosti osnovne orga-nizacije zveze sindikatov.

Za občinske, medobčinske in republiške odbore sindikatov so no-silci pravic in obveznosti občinski sveti oziroma republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

XVII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

125. člen

Organizacije in organi zveze sindikatov in sindikatov uskladijo svojo organiziranost, način delovanja in svoje statutarne akte v 6 me-secih po sprejemu sprememb in dopolnitev statuta. V tem roku mo-rajo organi zveze sindikatov in sindikatov uskladiti tudi poslovnike o svojem delovanju.

126. člen

Ta statut razlaga statutarna komisija Zveze sindikatov Slovenije.

127. člen

Statut sprejme kongres Zveze sindikatov Slovenije.

Spremembe ali dopolnitve tega statuta lahko sprejme konferenca Zveze sindikatov Slovenije.

128. člen

Po sprejemu statuta Zveze sindikatov Jugoslavije republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na predlog statutarne komisije opravi us-kladitev tega statuta s statutom Zveze sindikatov Jugoslavije.

Statut je bil sprejet na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije 13. oktobra 1982.

Sindikalni poročevalec je priloga Delavske enotnosti. Ureja ga uredniški odbor: Miro Gošnik, Franček Kavčič, Zdravko Krvina, Drago Seliger, Peter Štefanič in Pavle Vrhovec.